

H I D

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS KRITIKAI SZEMLE

MEGJELENIK TIZSZER ÉVENTE

09. júl.

TARTALOM:

Kiss Flórián: Vojvodina történetének vázlata

Deák János: Alakok a mából

Ember Zsigmond: Mi lesz holnap?

Pálics Nikola: A létminimum élettani megvilágítása

Koestler Arthur: Öten voltunk

Veres Péter: A „Számadás“-ból

Távoli országok: Palesztina

Laták István: A kültelek (vers)

Évi beszámoló a HID terjesztéséről

Szántó Árpád: Világszemle

Figyelő:

Masaryk G. Tamás — Komolyabb magyar kultúréletet — A vojvodinai munkásság össze-tétele 1936-ban — Egy petrovozelői levél — Szemle-Szemelvények

---

IV ÉVFOLYAM ■ SZUBOTICA ■ 1937 OKTÓBER ■ 10. SZÁM

Frans Masereel

„Az igazi béke nem a hazugságok békéje, a halottak és a temető békéje, hanem az élet békéje . . .“

José Bergamin, spanyol néprfronti katolikus író

A »HID« 2. számú kérdőíve

Község: .....

Járás: .....

I. A község határa:

1. A község kiterjedése (határa) ..... kat. hold.
2. Ebből állami tulajdon ..... kat. hold. Községi tulajdon (legelővel együtt) ..... kat. hold. Egyházi tulajdon ..... kat. hold.
3. Más falubeliek birtoka ..... kat.hold, helybeliek birtoka ..... kat.hold.

II. A termőföld megoszlása:

1. A termőföldről a tulajdonos megmunkálásában áll ..... kat.hold. Bérben (árendában és felesgazdaságban) ..... kat. hold.
2. Az egész termőföldről hány kat. hold van:

Kategória	Szláv	Magyar	Német	Tót	Egyéb
100 holdon felül					
50—100 holdig					
20—50 "					
10—20 "					
5—10 "					
1—5 "					

3. Földnélküli család van: összesen ..... Ebből szláv ..... német ..... magyar ..... tót ..... egyéb .....

III. Gazdasági alakulatok:

1. Van ..... taggal. gazdakör
2. Van ..... taggal. fogyasztási szövetkezet
3. Van ..... taggal. hitelszövetkezet

Utasítás

Még sok helyről várjuk ugyan az első kérdőív beküldését, de azért kibocsátjuk a másodikat. Újabb kérdőívünk sokban egyezik az elsővel, tekintve, hogy különféle módjai lehetnek ugyanazon adatok megszerzésének. Megpróbáltuk most másképp megfogalmazni a kérdéskört. Talán így könnyebben lehet az adatokat megszerezni.

Ajánljuk olvasóinknak, akik aktív részt vesznek ebben a munkában, hogy ne akarják egyszerre kitölteni az egész kérdőívet. Hiszen az egész falukutatásnak az adatok megszerzése csak egyik része, a másik nem kevésbé fontos dolog az, hogy olvasóink maguk is tájékozódjanak községük helyzetéről, új szempontokat szerezzenek a község vizsgálatához, hogy összejőjenek és megbeszéljék az egyes kérdéseket s ezáltal újabb szemléletet szerezzenek a faluról és annak körülményeiről.

Dátumot nem szabunk a beküldésre, nem baj ha későn kerülnek vissza a kérdőívek, ha ezáltal az részletesebb és pontosabb lesz és ha jobban megbeszéljük egyes kérdéseit.

A munkát okvetlenül osszák fel és ne támaszkodjanak egyszerűen többé-kevésbé bizonytalan és nehezen megközelíthető hivatalos adatokra. A hivatalos adatokat legjobb csak mint ellenőrzést felhasználni.

Amennyiben valamelyik válaszuk magyarázatra szorul, vagy valami hozzáfűzni valójuk van, nem a kérdőíven, hanem kísérőlevélen kell szövegezni. Esetleg el lehetne azt is mondani, mi akadálya van valamely adat megszerzésének.

Végül pedig mindenütt ki lehetne dolgozni eddigi két kérdőívünk alapján egy-egy kis jelentést, riportot, hozzászólást pl. amelyet Telecskáról közöltünk is.

Póstköltség megkimélése szempontjából a kitöltött íveket a terjesztő útján küldjék be. Előfizetőink pedig szíveskedjenek postán elküldeni címünkre:

POŠTANSKI FAH 88. SUBOTICA.

VOJVODINA TÖRTÉNETÉNEK VÁZLATA

Kuruc-világ

(Harmadik közlemény)

Az osztrák császár és a török szultán követei a békeszerződést Szremszki Karlovcin 1699. január 26-án írták alá: a Tiszától nyugatra fekvő Bácska a császár, keletre fekvő Bánát a szultán birtoka lett.

A béke hírére egyszeribe megkezdődött az egykori főurak és leszármazottaik visszaözönlése Bácskába s mivel a bécsi kormány a közigazgatás megszervezésére nem állíthatott megfelelő számú tisztviselőt, ők fogtak hozzá a „rend” helyreállításához, ami alatt a régi hűbérjogok újbóli érvényesítése értendő. E célból elsősorban régi politikai eszközüik, a vármegye feltámasztására vetették magukat. A megyei határ, feladat és jogkör megszabása azonban nem ment olyan simán: az egymásnak ellentmondó császári kinevezések és rendeletek, valamint a török uralom idejében letelepedett szerbek ellenállása nagyon megnehezítették a nemesség „munkáját”. A főurak és az ittlakó szerbség között csakhamar nyílt ellenségeskedésre került a sor. Az előbbieket minden igyekezetükkel vissza akarták állítani az adó- és dézsmaszolgáltatást, amit az utóbbiak a császártól nyert kiváltságaikra hivatkozva mereven visszautasítottak, sőt a vármegye erőszakos fellépésére erőszakkal feleltek. Így egymásután következnek a nemesség panaszai a bécsi udvarhoz, amelyek mind a szerbek engedetlenségét sorolják fel és azt kifogásolják, hogy nem csak a határőr-szolgáltatást teljesítők nem akarnak dézsmát szolgáltatni, de még a kizárólag földműveléssel foglalkozó szerbség sem. Az ügyek rendezése céljából Vojvodinába külön bizottságot küldenek Bécsből azzal a feladattal, hogy a panaszok kivizsgálása mellett a határvédelmi szervezést is végezze el. A bizottság azoknak a kiszolgált szerb határőröknek, akik a törökök elleni harcokban érdemeket szereztek 10—15 holdas földterületeket adományozott és a hadsereg kotelékből elbocsájtotta őket, míg a megmaradtakat a törökök esetleges újabb betörésének megakadályozására a tiszamenti várakba rendelte. Természetes, hogy ilyen elintézással a kalocsai érsek vezetése alatt álló nemesség nem értett egyet. Régi hűbéri jogaira hivatkozott s mikor süket fülekre talált, a vármegyei hatóságok segítségével erőszakkal próbálta a dézsmát beszedni. De a császári biztosok is tudták, mennyire fontos Bécsnek a szerbek barátsága, a vármegyei határozatok végrehajtását nem engedték meg és amikor erőszakra került a sor, a szerbeket kivonták a vármegye fenhatósága alól s a vármegyei tisztikart feloszlatták. 1703. őszén Bácska az új szabadságharc kitérését ilyen körülmények között várta be.

A mozgalom ezúttal Esze Tamás és Kiss Albert jobbágyeredetű kurucok vezetése alatt Bereg-megyéből indult ki és szabályszerű parasztfordalom kezdeti jeleit mutatta, amikor azonban az emigrációban élő Rákóczi Ferenc és Bercsényi Miklós főurak, szabadelvű politikusok álltak a mozgalom élére, az a magyar nemesség Béccsel szemben folytatott harcának eszközévé vált. Kezdetben a jobbágyterhek megkönnyítésére a főurak mindenféle

ígéretet tettek, de Rákóczi rendeletei ezeket csakhamar megcáfolták. A parasztság ismét jóhiszeműségének áldozata lett. Rákóczi a nem harcoló jobbágyok dézsma- és adókötelezettségeit rendeletileg megerősítette, sőt az adózás alól kibújni akaró parasztok ellen büntetéseket is írt elő. A főuraknak a mozgalom a legjobbkor jött, mert a császári seregek a spanyol trón körüli harcok miatt a Rajnánál voltak, s az ország visszahódítása sikeresnek ígérkezett.

Rákóczi csapatai feltartóztatlanul törtettek dél felé, míg Csongrádnál a szerbektől szenvedett vereség miatt meg nem torpantak. Ügyüket csak a Deák Ferenc csapatai által kivívott győzelmek vitték előbbre. A szerbek és Rákócziék közötti szövetség nyélbeütésére a tél kényszerítő hatására beállott fegyverszünet alkalmával kísérlet történt, azonban ezt megakadályozta a Rákóczi táborához tartozó egyes alvezérek szerbek elleni támadása s így az ellenségeskedések újra fellángoltak és mindkét részről a kegyetlenkedésekig fajultak. A nyár folyamán a kurucok meglepetésszerűen Bácsmonostornál, majd Bácsnál az őrséget lemészárolva, a várakat felgyújtva, a Duna mentén Titelig nyomultak, mindenütt rémületet és pusztulást terjesztve. A következő csatát Martonosnál nyerték meg, de a szegedi vár sikertelen ostroma után visszavonultak Kecskemétre.

Bácska békéje ezzel még korántsem állt helyre. Rákóczi csapatait a további harcokban a személyesen érdekelt csongrádi főúr Vak Bottyán vezette, aki a pusztulófélben levő megyén lovasságával többször végigszárguldozott, azt végigrabolta s a lakosságot Rákóczival szemben tanusított ellenállása miatt megbüntette. Világos, hogy a szerbek sem maradtak ezért adósak és az északi városok ellen indított hasonló hadjáratokkal bosszulták meg.

Ezek a portyázások és csatározások csaknem tíz évig tartottak. Bácska a háborúk összes borzalmait végigélte és a hadjárat vége felé a szörnyű pestisjárvány újra lakatlan pusztasággá változtatta át. A termékeny talaj megnemesítése és a pusztulások által idézett károk helyreállítása az új telepések feladata lett.

(Folytatása következik)

Kiss Flórián

ALAKOK A MÁBÓL

Dr. Szekeres akinek mindig igaza van

Dr. Szekeres jól érzi magát fiatal emberek társaságában. Úgy mondja, ő sohasem fog megöregedni s valójában piros nyakkendőjével, vörös székfüvel a gomblyukában s hetyke zöld kalapjával — ha ez fiatalságot jelent — fiatal. Egyébként ötvenkétéves, családos, fia technikát hallgat az egyetemen, felesége pedig magyar népdalokkal próbálja a zongorája mellett elfelejteni az évek szaporodását. Az évek pedig úgy suhannak el Dr. Szekeresék feje felett, hogy lassanként történelemmé válnak.

A rokonszenves ügyvédnek mindenről kialakult véleménye van és gondosan megfogalmazott mondatokban találja elénk, „új” fiatalok elé elméleteit (szerinte csak éveinkben fiatalok, lélekben koravének vagyunk).

S ebben a nagyvárosi zugkávéházban jól esik vitatkozni Dr. Szekeressel. Nemcsak azért, mert cigaretta tárcájából jut számunkra is néha finomabb cigaretta, hanem, és főképpen azért, mert ő azon emberek megtestesült mintaképe, kik hozzánk hasonló élet-körülmények között éltek, elégedetlenek voltak és lassanként lettek szabadongondolkozó polgárokká, úgy hogy az átmenetet maguk sem vették észre. Pedig Dr. Szekeres forradalma: élénkszerű piros nyakkendője, vörös székfüje és különös szenvedélye hogy ebédutáni feketekávéját fiatalemberek társaságában fogyasztja el. És egészen természetszerűen merült fel a kérdés, vajjon hová fogunk mi fejlődni, kik ma az Ő cigarettáját szívjuk s gúnyosan hallgatjuk józan és önmegelégedettséget sejtető szavait.

Mert kiméretlen igazság, hogy az idő és különösképpen az évek rohamos szaporodása az embert lényegében megváltoztatják. Hiszen tizenhatéves koromban azzal rohantam el hazulról, hogy addig vissza nem térek, míg a világot teljes egészében meg nem váltóztatom. A polgári társadalmat egy csapásra egész történelmével és kultúrájával akartam máglyára rakni. Az érettségit „bourzsoa” kiváltságnak tartottam, nyakkendőt elvből nem viseltem és az uccán úri ismerőseimnek nem köszöntem. Rettenetes gyűlöletemben az apámat fasiszta vezérnek láttam, a családot pedig ha nem is rabszolgaságnak, de legalább is hűbéri maradványnak. Mennyiben volt igazam akkor és mennyiben mostan amikor is már köszönök ismerőseimnek kivétel nélkül s az apámat egyszerűen olyan halandónak tartom, aki bizonyos fiziológiai viszonylat kapcsán engem megalkotott. Nos a családról is annyiban változott meg a véleményem, hogy nem letagadni, csak felszabadítani akarom. Vagy még tovább is változom?

Ime, Dr. Szekeres a családról a következőket mondja:

— Akármit mondanak, nem tartom normálisnak a maguk szekszuális életét. Eltekintve a nemibetegségek elszaporodásától. Erkölcsileg is (itt nem polgári erkölcsöket értek) lehetetlen ez a promiszkuitász, amiben maguk élnek. Mi nem visszafejlődni akarunk, mi tisztultan és egészségesen akarjuk az új társadalmat. A monogámiát a maga tiszta alakjában csak az új társadalmi forma való-sítja meg.

Nos mind ebben megegyeznénk vele, ha Dr. Szekeres ugyan-akkor, csak más témával kapcsolatban meg nem állapítaná:

— Sajnos az aktív munkában manapság családos ember nem vehet részt.

Vagy pedig Dr. Szekeres jóakaratólag megkínál cigarettával és ezt mondja:

— Fiatalemberek, fiatalemberek csak ne fejjel a falnak!!

Miközben ezt mondja fejével olyan mozdulatot tesz, mintha mutatni akarná az erre irányuló alapcselekedetet és a fal is, mintha hirtelen belekonganana. Egyszóval Dr. Szekeres érvei megdönthetetlennek bizonyúlnak.

Akad valaki azonban a társaságban, aki felteszi a merész kérdést:

— És mi lesz akkor a haladással? Vagy egészen az eseményekre bizzuk magunkat, melyeknek viszont mi lennénk szerves végrehajtói?

A válasz ismét precíz és megdönthetetlen:

— Tévedés úraink (?). Minden becsületes ember ma a haladás szolgálatában áll a reakcióval szemben. Minden csepp vérével és minden gondolatával. Úgy cselekszik és úgy gondolkozik. Példát mondok erre. A múlt évben Németországban volt dolgom. A kupéba. Berlin előtt néhány állomással a maguk korában levő egyenruhás fiatalember szállt be és Heil Hitler köszöntéssel mellém ült le. Beszélgetni kezdtünk és beszédközben felmerült a kérdés vajjon a fasizmus megoldja-e a fiatalság alapproblémáit? A fiatalember azt állította, hogy a fasiszta-állam a fiatalok eldorádója, mert disciplinájával megakadályozza a fölösleges energia pocsékolást, amint az áldemokráciában történik, viszont alkalmat ad arra is, hogy a fiatalság kiélje fiatalságának tüzeit. Megkérdeztem tőle vajjon miben éli ki magát? — Alkot és harcol! — Ki ellene harcol? — Ellenségei ellen! — És kik az ellenségei? Vajjon nem-e a más népek ugyanily erővel rendelkező fiataljai! Vajjon nem-e ez az energiapocsékolás, ez a végtelen harc legyőzöttek és győzők között?

A fiatalember elhallgatott és gondolkozott. — Uram! Kissé zavarba hozott, várjon csak! — Beszélgetésünk végén azt mondotta: — Köszönöm ez férfibeszéd volt. Ha csakugyan becsületes az az eszme, amit képvisel úgy új hívőt szerzett számára! —

— Ki sem mondhatom barátaim, mennyire jól esett ez a beszélgetés, mely egyben cselekedet is volt. Egy út a haladás felé.

Csakugyan Dr. Szekeres megint nagy igazságot mondott. Csak éppen, hogy mindig akad valaki, aki belekapaszkodik igazságaiba.

Arra a kérdésre hogy itt mi, mit tegyünk, az ügyvéd rendszerint két-három szóval felel: — Dolgozni, tanulni, tanítani!

És ismét igazat mond.

Jellegzetes a dologban az, hogy sohasem jutunk vele előbbre. Igazságokat mond, nem lehet semmi ellenérvünk. Ott maradunk a kávéházban. Igazságai legfeljebb más igazságokat vetnek a felszínre. S közben Dr. Szekeres fél a fejektől, melyek a falnak rohannak. Ebben megint igaza van, mert a fejek határozottan jobban érzik magukat itt a kávéházban, mint holmi koszos fal előtt.

Mégis, hogy röviden ismertessem a már letárgyalt problémákat és beszélgetéseink eredményét, megemlítek néhány érdekesebb pontot.

Dr. Szekeres nagyra tartja az ember egyéni érvényesülését.

— Nem tudják felbecsülni fiatal barátaim, mennyit jelent minden mozgalom számára néhány kimagasló név. Egy Upton Sinclair, egy Maxim Gorki, egy Tandler stb. Azért mondom tanulni, hogy azután nevünkkel és munkánkkal valójában alkotassunk!

— Igen doktor úr és a mindennapi harc és haladás munkáját ki végzi el?

— Arra való a tömeg — válaszolja Dr. Szekeres röviden.

— És, ki a tömeg? Egyedekből áll a tömeg és ha mindenki a maga egyéni érvényesülése után akar csak a tömegbe jutni, aminek — szerves része — és nevével akar használni, akkor én az egészet nem értem!

— Üres beszéd. Nem érvényesülhet mindenki, csak akiket tehetsége van és ereje: tanulni és tanítani!

— De hiszen mi itt egy társaság vagyunk, mondjuk képletesen egy tömeg, vagy a tömegnek egy része. És ha mindnyájan egyénileg akarunk érvényesülni, mi lesz velünk mint harcoló tömeggel, vagy a tömeg ránk eső részével?

— A tömeg nem cél. A tömeg azért harcol jogiért, mert minden egyes tagjának egyéniséget akar biztosítani. Mi nem a tömegbe visszasüllyedni, hanem a tömeget magunkhoz emelni akarjuk!

Dr. Szekeres mint győztes szürcsöli feketekávéjának utolsó kortyait.

Fiatalkorában forradalmár volt — ma mindenben igaza van. Legalább is a végén mindig olyat mond, amibe nem lehet direkt belekötni. Haladószellemű ember és egy generáció választ el bennünket. Egy generáció és egy világháború. Talán egy még rémesebb háború egyesít majd bennünket, de hova lesznek akkor statikus igazságai? Lehet, hogy kirobbannak belőle és dinamikus erejükkel megváltoztatják a világot. Így csak egy kávéháziasztal füstjébe vesznek...

Deák János

MI LESZ HOLNAP?

1935. **Abesszínia**

1936. **Spanyolország**

1937. **Kína**

1938. **?**

Tincsen haván egy gebe legelész,

Három sereg pusztult el, az egész.

A sárga pusztán a csont oly fehér,
Lovak hortyognak, s csüdjük csupa vér.

Mint a zsinórok, fákon a belek,

Károgyva száll sötét hollósereg.

A kastély lépcsőjén sok-sok halott,

Holt generális, őket hívhatod.

Ki bölcs, átkozza a fegyvert, a rút,

Vak rombolást. Átkozd a háborút!

(Li-Tai-Pe, VIII. század.)

Még élnek szörnyű emlékei a világháborúnak, anyák, özvegyek még siratják halottaikat, az uccákon tehetetlenül vánszorognak még a múlt háború rokkantjai — a világ két sarkán pedig újra rombol a háború, folyik a vér. Kiknek érdeke, haszna uszítja a népeket erre az újabb szörnyű vérontásra?

A világ két táborra oszlik: demokrata országokra (Franciaország, Anglia, Spanyol Köztársaság, Kis Antant, Skandináv államok, Szovjetunió, Egyesült Államok, Mexiko, Kína) és fasiszta államokra: (Németország, Olaszország, Görögország, Portugália, Japán). A faszizmus valójában bankárok, gyárosok és nagybirtokosok reakciós köreinek kizárólagos uralma. Ezért azok az országok, ahol faszizmus van uralmon, minden erejüket megfeszítik, hogy új gyarmatokhoz jussanak, hogy a világot újból felosszák. Lesik az alkalmat, hogy kis országokat vagy gyarmati államokat megtámadjanak és hogy a demokrata népek ellen általános háborút indítsanak. Minél nagyobb zsákmányra van szükségük, hogy népeik elégedettségét a belpolitikai megoldások helyett külföldi rablójáratokra tereljék. Igyekeznek a demokráciát gyöngíteni, új stratégiai pontokat meghódítani a demokrácia feletti végleges győzelemhez. Így hajtja a faszizmus az emberiséget új vérontásba és középkori barbarizmusba.

Tisztában kell azonban lennünk azzal, hogy a háború veszélye nem eljövendő veszély. A háború ma kézzelfogható valóság. A fasiszta hidra ismételten, sorozatosan felüti fejét.

1931-ben a japán imperializmus megtámadta Kínát és hullahegyeken át bevonult Mandzsuriába és három észak-kínai tartományba. 1936-ban Hitler és Mussolini bérencükkel, Frankóval megtámadják a spanyol köztársaságot. És Spanyolország területén ma is folyik a hadüzenet nélküli totális háború, fasiszta recept szerint felelőtlenül, „semleges“ területen. 1937-ben pedig Japán, még mielőtt megemészte Mandzsuriát, számítva a nyugati hatalmak elfoglaltságára, megújítja 1931-es betörését Kinába.

Folyik a vér a Pireneusokon és dül a vak rombolás távol keleten. Csak egy szikrája kell ennek a tűznek, hogy a mindenütt felhalmozott robbanóanyag lángba borítsa az egész világot. Tulajdonképpen nem vagyunk eléggé tudatában annak, hogy Spanyolországban és Kinában az a világháború kezdődött és folyik, aminek elkerülése céljából most tárgyalgat a Népszövetség. A Róma—Berlin—Tokió-tengely megmutatja, hogy lehet háborút csinálni Népszövetség, nemzetközi egyezmények dacára, hadüzenet nélkül is. A fasiszta államok támadása, beleavatkozása tényleges világháború már, csak a másik fél: a nyugati demokrácia passzivitása tartja a látszólagos békét. Ennek a gyenge passzivitásnak aktívvá, ellenállhatatlanná kell válnia. A hajszálon lógó látszólagos béke megszilárdítása, a fasiszta államok háborújának lehetetlenné tétele csak a legszélesebb tömegek egysége által érhető el. Ez a munka és harc már meg is indult, de a tömegek ennek még nincsenek teljes tudatában, annak ellenére, hogy a háború minden terhét viselik. A félre nem vezetett, tisztánlátó emberek a háborúra uszító fasiszta rabló-politika, a modern barbarizmus ellen felemelik zászlójukat békéért, kenyérért, szabadságért.

Jugoszláviának létérdeke, hogy a háború és faszizmus ellen harcoló népek sorába lépjen. Éppen ezért egyedüli választásunk az, hogy a demokrata államok szövetségébe kapcsolódva Francia-

országgal, a Kisantantban védjük azt a békét, amelynek alapja belül demokrácia, kívül a nemzetek testvéri együttműködése. Ezért kell a népi demokratikus erőket érvényre juttatni, hogy a bel- és külpolitikailag országunk fennállását, békéjét, kenyerét, szabadságát egyaránt veszélyeztető fasizmusnak gátat vethessünk. Tőlünk is függ, hogy a fasizmus hidrája, amely 1935-ben Abessziániában, 36-ban Spanyolországban, 37-ben Kinában ütötte fel a fejét, 1938-ban ne folytathassa kitöréseit, hanem ártalmatlanná váljék.

Ember Zsigmond

A LÉTMINIMUM ÉLETTANI MEGVILÁGÍTÁSA

A munkásság, parasztság s általában az egész dolgozó nép szempontjából az élet fenntartásához múlhatatlanul szükséges élelmiszerek, ruházati és egyéb szükségleti cikkek mennyiségének és minőségének megállapítása nagy fontossággal bír. Az alábbiakban megkíséreltük egy, a létminimum alapjául szolgáló vázlat összeállítását abból a célból, hogy olvasóink ezen kérdésbe betekintést nyerjenek.

Táblázatunkat az u. n. élettani minimum követelményei szerint állítottuk össze. Ez az jelenti, hogy ha a felnőtt ember a felsorolt élelmiszerek, vagy azok tápegyenértékét nélkülözi, akkor — mivel nem fedezi a munkában elhasznált energia mennyiséget, — saját magát emészti s így életét megrövidíti. Ez a folyamat annál gyorsabban halad, minél nagyobb a fennálló hiány. Hangsúlyozzuk, hogy táblázatunk, amely napi kb. 3400 kalória pótlásával számol, közepesen megerőltető munka kalória egyenértékét adja, amilyen pl. a cipészek, asztalosok, szobafestők stb. munkája. Bányások, földmunkások, erdőirtó munkások, kőművesek, kubikosok munkája sokkal erősebb táplálkozást igényel, amely öt és többezer kalóriáig terjed.¹

I.

Az élelem, a táplálkozás alapelvei szerint, megfelelő kalóriamennyiséget termel és pedig úgy, hogy a termelt mennyiség 13—15 0/0-át fehérfék, 35 0/0-át zsírok és 50 0/0-át szénhidrátok

¹ Dr. Ivanić Stevan „Ishrana čoveka“ (Az ember táplálkozása) c. könyve 44. oldalán a következőket írja: „A munka súlyosságától függ az energia fogyasztás is és ebben a tekintetben a következő csoportokat különböztetjük meg:

I. Ülő foglalkozások: szellemi munkások, kereskedők, írnokok, hivatalnokok, felügyelők: 2200—2400 kalória.

II. Mérsékelt mozgást szükségítő foglalkozások: tanítók, szedők, szabók, finom mechanikusok: 2600—2800 kalória.

III. Mérsékelt testi munka: könyvkötők, cipészek, levélhordók, laboratóriumi munkások: 3000 kalória.

IV. Testi munka: vasmunkások, asztalosok, festők, evezősök: 3400—3600 kalória.

V. Nehéz testi munka: bányászok, favágók, földmunkások: 4000 kalóriától,

VI. Legnehezebb testi munkák: 5000 kalóriától felfelé.“

(cukor, liszt, tésztaneműek, krumpli, hüvelyesek) adják. A tápláléknak kellő vitamint és ásványi sókat kell tartalmaznia anélkül, hogy túlságosan nagy mennyiségű legyen. Táblázatunk összeállításánál mindezt figyelembe vettük, ami abból is látszik, hogy a napi táplálék 1800 gramm súlyú, tehát nem túl nehéz, 111 gramm fehérjét ad és a zsírok és szénhidrátok aránya is szabályos.

Miben áll az élelem alkotó elemeinek (fehérje, zsír és cukor) fontossága ?

A vitaminokon és ásványi sókon kívül a táplálék kalórikus része kétféle:

1. Tüzelő anyagok (zsírok és szénhidrátok) és
2. A szervezet anyagát pótló elemek (fehérjék).

A felnőtt ember napi fehérje szükséglete 100—110 gramm. Az az étel, amely elég kalóriát tartalmaz, de nem elég fehérjét, hiányos, mert az elhasznált izmokat stb. nem pótolja és a szervezet önfogyasztásához, legyöngüléséhez vezet. Az állati és növényi eredetű fehérjék között különbség van és a növényi eredetűek sem egyenértékűek, amit a következő kísérleti úton megállapított viszony bizonyít:

Fehérjék eredete	Értéke
hús	100
krumpli	80
bab	60
liszt	40

ha száznak vesszük annak a fehérjének a tápértékét, ami a húsban van.

De minden laboratóriumi számításnál beszédesebb Liechtenfeld megfigyelése, aki a táplálék fehérje mennyiségének eredete és a halálozás közötti következő összefüggést állapította meg:

A fogyasztott fehérjéből állati eredetű %/o-ban	10.000 közül meghalt
54	65.3
51	86.3
47	98.7
34	113.3
31	136.6

Lesújtó az az igazság, amit ez a két számoszlop bizonyít.

II.

Most nézzük meg táblázatunkat.

Az előbb említetteken kívül látjuk, hogy a fehérjék 53%-a állati eredetű, vagyis ha nem is ideális, de elegendő, azonkívül „túlzott” igényeket nem akartunk feltüntetni. Megjegyezzük, hogy a felsorolt élelmiszerek csak a szükséges táplálkozás alapvonalaát adják és a kiválasztásnál az olcsósági szempont volt a mérvadó.

A létminimum szükségesleti cikkeinek vázlata

Sorszám	N É V	Súly, egység	Egy jogvasztási tényező egy havi szükséglete	A táplálék tartalma				Egységár 1937. IX. 15.	Egy havi szükséglet árai	
				kalória	fe-hérje	zsír	szénhidrát		egy ember	négy tagú család (3 fogy. tényező)
I. Élelem										
1	Kenyér . . .	1 kg.	15	33.000	1.125	75	7.200	D. p. 2'50	D. p. 37'50	D. p. 112'50
2	0-ás liszt . .	"	1	3.500	85	5	745	3'—	3'—	9'—
3	Krumpli . . .	"	9	9.000	135		1.845	0'75	6'75	20'25
4	Bab . . .	"	2	4.900	360	10	800	3'—	6'—	18'—
5	Gyümölcs . .	"	10	5.000			1.250	2'50	25'—	75'—
6	Saláta-zöldség .	"	3					1'—	3'—	9'—
7	Szemes kávé . .	"	0.25					80'—	20'—	60'—
8	Kávé-pótlék . .	"	0.50					18'—	9'—	27'—
9	Sovány marhahús	"	4	4.800	840	140	20	10'—	40'—	120'—
10	Kövér disznóhús	"	1.50	5.700	217	357		14'—	21'—	63'—
11	Disznó zsír . .	"	1.50	13.500		144		14'—	21'—	63'—
12	Húsos szalonna .	"	0.50	3.500	45	350		15'—	7'50	22'50
13	Vaj . . .	"	0.50	3.350	2	410	2	24'—	12'—	36'—
14	Tej . . .	1 lit.	6	3.600	180	210	280	1'50	9'—	27'—
15	Túró-sajt . . .	1 kg.	1.50	5.850	325	480	25	12'—	18'—	54'—
16	Tojás . . .	1 db	10	700	55	50	3	0'70	7'—	21'—
17	Cukor . . .	1 kg.	1	6.000			980	12'50	12'50	37'50
18	Fűszerek stb. (az élelem árának 100/0-a)								25'82	77'46
Összesen			55.25	102.100	3.339	2.231	13.150		284'07	852'21
II. Ruházat										
				Az összeg egy havi része	Egységár 1937. IX. 15-én	Egy ember	Négytagú család			
19	1 téli kabát } 3	1 drb.		1/36	800'—	22'22				
20	5öltöny ruha } 3	1 öltöny		5/36	450'—	62'50				
21	4 ing . . .	1 drb.		1/3	36'—	12'—				
22	4 alsónadrág } 1	1 „		1/3	14'—	4'66				
23	8 pár zokni } 1	1 pár		2/3	7'50	5'—				
24	2 pár cipő } 1	1 „		1/6	150'—	25'—				
25	6 zsebkendő } 1	1 drb.		1/2	4'—	2'—				
26	2 törülköző } 1	1 „		1/6	18'—	3'—				
27	1 sapka . . . } 1	1 „		1/12	24'—	2'—				
Összesen						138'38	138'38			
Feleség 80 0/0							110'64			
Két gyerek 80 0/0							110'64	138'38	359'66	
III. Lakás, fűtés, világítás (átlag havonta)										
28	(Egy ember fűtési	Bútorozott szoba		100'—	100'—					
29	szükségeibe az	Szoba-konyha .		150'—		150'—				
30	élelem elkészítési	Fa . . . 200 kg.	100	40'—	80'—	120'—				
31	költségeit is be-	Világítás . . .			20'—	40'—				
32	számítottuk)	Bútorzat kopás (III. 100/0-a)				31'—	200'—	341'—		
33	IV. Iskoláztatási költségek									50'—
V. Különböző kiadások (szappan, cigaretta, mosás stb.) I-II-III összegének 100/0-a										
						62'24				
							160'28	62'24	160'28	
A létminimum 1937. IX. 15-én							egy embernek	684'69		
							4 tagú családnak		1763'15	
Mivel a jövedelemnek kb. 100/0-a megy adóra stb. } egy embernek							760'76			
a létminimum fedezésére szükséges jövedelem } 4 tagú családnak									1959'01	

A II. csoport, (ruházkodás) a legminimálisabb emberi szükségleteket tartalmazza, ami az első pillantásra látszik is.

A III. csoport (lakás, fűtés, világítás) költségei mutatják, hogy semmiféle luksuszra nem gondoltunk. A családnélküli ember élelmének elkészítési költségeit — amit ő fizet — a fűtésnél számoltuk el.

A IV. csoport, a gyermekek iskoláztatására vonatkozik. Havi 50 dinár aligha fedezi két gyerek idevágó költségeit.

Az V. csoport (tisztálkodás, dohány stb.) költségei inkább elégtelenek, mint nagyok.

Mégegyszer hangsúlyozzuk, hogy ez a táblázat csak a leg-szükségesebbeket tünteti fel és semmi mást. Újság, szórakozás stb. költségeit szándékosan nem vettük figyelembe, mert azok nem a lét- hanem az ú. n. szociális életminimumhoz tartoznak.

A család szükségleteinél a feleség és két gyermek kiadásaival a tudományosan megállapított arányban számoltunk.

Ezek szerint 1937. szeptemberében Suboticán egy ember pusztá létminimumának fedezésére 760 dinár havi jövedelem volt szükséges, míg a családfenntartás minimuma 1959 dinárt igényelt, a jövedelem kb. 10%-ának levonásával, ami különböző adókra és járulékokra megy.

A mondottak alapján láthatjuk, hogy minden jövedelem, amely ezeken a viszonylagos összegeken alul áll, testi elesettséget, betegségeket, a munkaképesség megrövidülését vonja maga után. Ez az összeg csak az ú. n. testi szükségleteket elégítette ki s mint mondottuk semmiféle szórakozásra, szellemi fejlődésre, ami az embert emberré teszi, módot nem nyújt, illetőleg ezt csakis a testi szükségletek kielégítésének rovására engedélyezi.

III.

Több cikk, közlemény, de különösen a zágrebi „Indeks” megállapítása szerint a nő szükségletei a férfiénak 80%-át teszik ki. Ez azon tudományosan megállapított tényen alapszik, mely szerint a nők alapanyagcseréje, azaz a teljes nyugalomban levő szervezet energiafogyasztása a férfiakénak kb. 80%-a. Azonban a nyugalomban levő szervezetek fogyasztása más, mint a dolgozó szervezetké. Tekintet nélkül a nemre, minden munka bizonyos meghatározott kalóriamennyiséget fogyaszt. Ime mit mond erről Dr. Ivanić, könyve 57. oldalán:

„A nők alap-anyagcseréje a férfiakénál kisebb . . . De mivel a nők legnagyobb része amellet, hogy a háztartási munkákat végzi, még házon kívül is dolgozik, energiafogyasztása is nagyobb, mint ami az alap- és munka-anyagcsere szerint szükséges lenne”.

Így beszél egy ember, akinek pártatlanságában nem kételkedhetünk. Ha ehhez a nőknek a férfiakénál nagyobb higiéniai szükségletét is hozzávesszük, — elvetve az „Indeks” és társasáé áltudományos megállapítását, melynek rejtett célja a nők mai hely-

zetének védelme és igazolása — látjuk, hogy a szociálpolitikai miniszter által is nem egyszer hangsúlyozott követelés: „*egyenlő munkáért egyforma bért*”, tudományos alapokon nyugszik.

*

A létminimum helyes alapokra helyezett és megfelelő szempontból tárgyalt kérdése fontos, különösen ma, amikor az egyre növekvő drágulás a dolgozókat béreik növeléséért mozgalomba kényszeríti. A válságból kiláboló, sok iparágban az 1930-as maximumot elérő és túlszárnyaló termelés a nép életviszonyainak emelésére és rendezésére megfelelő gazdasági alapot nyújt. A *kiindulópont* az élettani létminimumon felépített és a helyi viszonyokhoz, követelményekhez símuló u. n. *szociális életminimum* lehet csak, amely a közvetlen létfenntartáshoz múlhatatlanul szükséges cikkeket beszerzésén kívül szórakozásra, szellemi továbbfejlődésre is lehetőséget ad.

Pálics Nikola

A szövegben közölt táblázatot Suboticán, szeptember hóra megállapított átlagos napi árak alapján állítottuk össze. Felkérjük olvasóinkat, hogy — a falukutatói munka kiegészítéseképpen — hasonló módon összeállított táblázatokat küldjenek szerkesztőségünknek. Üres (árak nélküli) táblázatot kívánságra, bővebb útmutatással együtt azonnal küldünk.

Szerk.

ÖTEN VOLTUNK

Koestler Arthur a „News Cronicle” spanyolországi tudósítóját Malaga elfoglalása után a spanyol lázadók letartóztatták és halálra ítélték. Három hónapig volt a sevillai börtönben és az angol kormány tiltakozására helyezték szabadlábra. Szabadulásáig nem szüntek meg fogvatartói a halálos ítélet végrehajtásával fenvegetni.

Börtönéletem első 63 napját mindenkitől elkülönítve magánzárkában töltöttem. Az udvarra nem mehettem ki és senkivel sem érintkezhettem. 1937 április 13-án, a 64-ik napon délután egy órakor vezettek ki először a „patio”-ra.

Egész Spanyolországban délután 1-től 3 óráig pihenés van; a fronton és a börtönben is. A foglyok, akik a nap többi órájában sétáltak most a cellákban voltak.

Ebben az időben kivülem még négyen voltak a „patio”-n.

Első kérdésem — természetesen — az volt, hogy mire ítélték el őket. „A muerte” felelte az első mosolyogva. „A muerte” mondta a másik is. Ismert köztársasági politikusok voltak. Neveiket nem mondhatom meg: néhány hónapja várták már a halált. Esetük nem volt kivétel.

Volt itt sok politikai elítélt, akik halálos ítélettel a zsebükben már hónapok óta rótták a pár száz lépésnyi keskeny „patio”-t az ítélet végrehajtása napjáig. „A muerte” mondta a harmadik is. Egy fiatal szelid kékszemű, kistermetű andaluziai paraszt volt, milicionista, kócos, fekete néhányhetes szakállal. Almériánál fogták el.

A negyedik még nem tudta mi vár rá. Carlos Augustos, magasnövésű szemüveges olasz, Mussolini spanyolországi különítményének hadnagya.

A milicionistát Nicolas-nak hívták. Tíz nappal ezelőtt fogták el és egy hét múlva már halálra is ítélték. Mint minden hadifogoly vádirata az övé is kétszóból állt: „Rebellion militar”. Nicolas még a „patio”-n nagy léptekkel sétáltunk elmesélte a pör folyamát. Az elnök fölolvasta a fogoly nevét, születése és elfogatása helyét. Az ügyész halálbüntetést kért és hozzátoldotta: „Sajnálom, hogy ezt a „rojecillo”-t mielőtt kivégeznénk, kalickába zárva nem küldhetem Genfbe megmutatni a Népszövetségnek milyen aprók is az Igazság és a Demokrácia állítólagos harcosai”.

Nicolas — nem tudom honnan — egy fej salátát szerzett, amit beszéd közben rácsált. Minket is megkínált néhány levéllel. Nem fogadtam el, mert már tizedik napja éhségstrájkot folytattam. A többiek nem igen kérték magukat. — Mit gondol, mikor lőnek agyon? — kérdezte Nicolas. „Patientia gyerekem” felelték a politikusok, akik mint beavatott emberek a jövővény iránt megértést tanúsítottak. „Türelem. Mi már három hónapja várunk...”

De Nicolasnak szerencséje volt. Már harmadnap eltűnt, éjjel agyonlőtték. „Requiescas in pace, Nicolas”. Elhatároztam hogy a könyvet amit közös szenvedéseinkről írok, neked szentelem. Te olvasni se tudnád, még ha életben maradsz is, különben ezért is lőttek agyon. Mert tudni akartál olvasni, mert több akartál lenni tudatlan igavonónál. Te és az a pár millió földid, akik fegyvert ragadtak a köztársaság védelmében az ember jogaiért!

Tényleg el kellett volna küldeniök Genfbe.

Koestler Arthur

Az előforduló idegen szavak jelentése: patio = udvar, a muerte = halálra, rebellion militar = katonai lázadó, rojecillo = vöröske, requiescas in pace = nyugodj békében.

„Mint ahogy Amerikában azt mondják a fehéreknek, hogy a négerek veszélyes és rabló fenevadak épp úgy Németországban a zsidókat rágalmazzák és Olaszországban az etiópiaiakra köpnek ki. A régi faji mítoszokat azért dédelgetik, hogy meggyöngítsék és meggátolják a dolgozó osztályok felemelését.

Langston Hughes, amerikai nagy néger költő.

Rajtunk kívülálló okok miatt Ember Zsigmond: Mi lesz holnap? c. cikkét részben, Boldizsár István: Pár szó a vojvodinai magyar nincstelenek helyzetéről c. cikkét és Bálint György: Intelmek kezdő felháborodókhoz c. könyvrészletét egészben nem közölhattük.

A „SZÁMADÁS“-BÓL

Veres Péternek, a már országos hírű magyarhoni földmunkás írónak nemrégiben Számadás (Révai, Budapest) címen kiadott önéletrajzából közöljük az alábbi részletet, „a törvénytőltestvériség állapotáról”, mely a nagy port felvert, egyes kitételeiért vitatott, de mindvégig hatalmas értékű munka egyik jellegzetes része.

Dr. Neufeld Béla mondja bírálatában, hogy Veres Péter bátor magatartású életének könyve „... igaz és jótékony igazolása annak, hogy a kenyér és betű gondján hogyan győzedelmeskedhetik a küzdő, eszmélő ember”.

Vasúti munkás életemről még annyit, hogy később, amikor már elméletileg tisztázottabb meggyőződésű szocialista lettem, az itt lefolyt életem tanulságai erősítették meg végleg a kollektivismusban való hitemet.

A barakkban folyó élet ugyanis annyi különbséggel, hogy nem egy tálból ettünk, tiszta kollektív élet volt. Nem olyan, mint a katonák, foglyok és rabok élete, akik fölött egy rendszerint nekik ellenséges felsőbbtség uralkodik, hanem a magunk körében meglehetősen szabadszellemű és önkéntes közösség. Munkavezető nem élt velünk, az csak a munkában parancsolt, de viszont mert gyakorlatlott emberek voltunk s mert a vezető értelmes és jó ember volt, nem sok baj volt vele. Ami baj volt, az mindig felülről jött és azt a munkavezetővel együtt kellett kivédeni. Például többet és másképp kellett dolgozni, vagy megkerülni a parancsot, mert teljesíthetetlen volt és közös akarattal, becsapni, félrevezetni a felsőbbtséget.

Itt győződtem meg arról, hogy minden csak mese, amit az emberi természetről, főleg annak alapvető rosszságáról írnak és beszélnek a tudósok, írók és politikusok. Én, legénykoromat nem számítva, tíz évet töltöttem egyhuzamban csoportos munkában, amiközben többszáz ember fordult meg körültem. De nem emlékszem, hogy valaha, valakivel személyes összetűzésem lett volna. Sőt abban a csapatban, amelyikben a legállandóbban dolgoztam, a vasúton, nemcsak köztem, de a többiek között sem. És nem lehet mondani, hogy ezek az emberek szocialisták lettek volna. Nem. Átlagos földmunkások, legfeljebb, hogy önérzetes, jó munkások voltak. De mert, amint mondtam, a felsőbbtségtől meglehetősen távol, elszigetelve éltünk, stréberség, szolgálzsellem nem férközhetett közénk, így tökéletesen megegyeztünk. Eleinte persze csak az igazság útján. Minden munkát, akár az államit, akár a magunk közül valót, a barakk tisztántartását, sepregetését, vízfordást, favágást, stb., még a hideg hajnalokon való tűzgyújtást is, úgy igyekeztünk beosztani, hogy az a lehető legigazságosabb sorban menjen. Ha az emberek változtak is, más hasonló csoportok szokása az volt ilyenkor, hogy minden terhes, közös munkát az újoncra nyomtak, miáltal a bizalmatlanság, a gyűlölködés szelleme mindjárt beköltözött a csoportba. Mi azonban mindig inkább a nehezebbjét választottuk a dolognak, hogy az újonc ne mondja, hogy kibánunk vele. S a házi köteleességekből úgy mutattunk példát, hogy mi kezdtük,

természetesen a legtöbbször én, hogy evvel is példát adjunk. Mindez persze nem volt olyan szándékos, olyan kiszámított, mint ahogy így leírva látszik. Ez természetes volt, a csoport szelleméből folyó. Ez a szabad közösségek szükségképpen, mert egyedül lehetséges rendje. Később azonban még ezen is túmentünk. Az igazság gyatra dolog még, tökéletes beosztást lehetetlen csinálni, s mi elértük azt az állapotot, amit minden emberi csoport elérni óhajt s egyáltalán elérhet: a törvénynélküli testvériség állapotát. Mert később, amikor megismertük egymást, amikor már mindegyik természetesnek tartotta, hogy semilyen munka alól nem szabad kihúzni magát, nem sokat törődünk az igazság hajszálásával, hanem ha tévedés volt a beosztásban, vagy különböző felsőbb intézkedések következtében összezavarodott a sor, hát nem kerestük, hogy ki hova következik, kinek hol van a sora, hanem beálltunk öletszerűen, ahova éppen estünk. És nem martuk egymást, mint a rosszszellemű csoportokban, mivel bíztunk egymásban, hogy szándékosan egyik sem húzza ki magát. Így alakult ki közöttünk az igazi jó munkás-közszellem, amely tulajdonképpen a jövő társadalom legbiztosabb alapja. És elértük azt is, hogy az erősebbek olyan természetesen, olyan magától értetődően végezték el a gyengébbek számára túlnehéz munkát, hogy ez a gyengébbeket egyáltalán nem sértette, nem alázta meg. Mindegyik tudta, hogy nem ravaszágról, nem kibúvásról van szó, hanem az emberi akaraton kívülálló erőkülönbségről.

És ez nemcsak arra a néhány emberre vonatkozott, akik összeszokva megszerették egymást. Sok esztendő alatt sok ember megfordult a csapatunkban, sok újonc jött és tanult be köztünk, de a renhez és az igazságossághoz, sőt a testvériséghez mindegyik hamar hozzászokott. Ha voltak is, akik a zavaros szolgálattól, a piszkos napszámossorból naplopó és kicsinyes erkölcsöket hoztak közénk, az itteni szellem hamarosan átalakította őket. Kigyógyultak, mert máskülönben nem bírták volna ki köztünk. Még a legnehezebb volt a helyzet a zsigori, magánakvaló, elzárkózó paraszttal szemben, de sokára az ilyeneket is átalakította a csoportszellem, legalább annyira, hogy szégyelték ezeket a vérré vált tulajdonságaikat és igyekeztek, legalább közöttünk legyőzni.

Ezek az élményeim és tapasztalataim százszorta fontosabbak voltak nekem, mint bármi más tudományos megállapítás. S ez a kollektív élet nekem kedvesebb volt, mint akár a családi élet, mert úgy én, mint a többiek, odahaza, ezer baj közt, mindig bosszúsak és türelmetlenek voltunk, de itt a munkában hétszámra, sőt hónapszámra nem volt rá ok, hogy megharagudjunk. Különösen, ha akkordba, illetve akkordrendszerű napszamba dolgoztunk, amikor a feljebbvalók hajszája nem rontotta meg a kedvünket. Jó volt így élni. Mi dolgoztunk s a gondokat, a bajokat otthon hagytuk az asszonynak. Esténként, ha sorban megfőztük a vacsoránkat, elbeszélgettünk, olvastunk, vagy durákoztunk, s éjszaka nyugodtan aludtunk, ha nem fáztunk.

Igaz, hogy ez a mi közösségünk kivételes volt, hiszen körülöttünk olyan csoportok voltak, amelyek mindig veszekedtek. Macerálták egymást, egyesek stréberkedtek meg árulkodtak, azután a munkavezetőt pálinkával, borral traktálták, a pályafelvigyázónak tojáást, tyúkot, az osztálymérnököknek hízott libát hordtak, emiatt aztán bizalmatlanság, lógás, naplopás, a közös munkákból, a piszkos és nehéz munkák alól való kihúzás szinte közszellemmé vált. S aztán a különböző aratócséplő csapatokban és mindenféle közös munkákban ugyanígy éltek az emberek, de én meggyőződtem róla, hogy nem az emberek, hanem a rendszer a hibás. Mert ugyanezek az emberek, ha más vezetés alá kerültek. mindjárt rendesebb emberek lettek. Négy évig arattam egy aratócsapatban, ahol szintén alig volt véleménykülönbség, míg más csapatokban meg sokszor kaszára kaptak az emberek ingerültségükben. Pedig nem én voltam a vezető, hanem egy másik rendes ember. Ezekből meggyőződtem nemcsak arról, hogy az ember alapjában jó is, rossz is a körülmények szerint, tehát a körülmények a fontosak, de arról a régi hitem komolyságáról is, hogy ahhoz, hogy az emberi társadalmat átalakítsuk, elsősorban magunknak, az élen levő tudatos kollektivistáknak kell átalakulnunk, mert egy mozdulatnyi tett többet ér, mint bármennyi beszéd és papír. Nehéz dolog, tudom, de nem lehetetlen. Mert, aki különb akar és tud lenni az átlagnál, csak akkor ér a mi szempontunkból valamit, ha ezt a különbséget nagyképűség nélkül tudja érvényesíteni. Ellenkező esetben bármilyen hős is a mozgalomban, de a mindennapi életben ellenszenvenné és gyűlöletessé válik, mert megalázza a többit.

Veres Péter

„A Vojvodina nemzetiségi kérdését legjobban az a nemzedék tudná megoldani, amely Szvetozar Miletics vezetésével harcolt Tisza Kálmán és örököseinek magyar imperializmusa ellen, amely nemzedék nem hitte, hogy a nemzetiségi kérdés az államhatalom erőszakával oldható meg“.

Prof. VASA STAJIĆ (Društvena misao Vojvodine. — „Naš život“ 1937. br. 8.)

„Meggyőződésem, hogy az író, aki ma emberies állásfoglalás dolgában az embernek a politikában felvetett létkérdésére megtagadja a választ s a szellemet az érdekek elárulja, a szellem terén is elveszett ember. El fog senyvedni és pedig nemcsak azért, mert költői mivoltát és tehetségét veszíti el és soha többé semmi valamirevaló alkotás nem telik ki tőle — hanem még hajdani műve is, melyet bűnének elkövetése előtt teremtett s mely valaha jó volt, megszűnik jó lenni, hogy szemünk láttára váljék porrá.“
(T H O M A S M A N N).

„Visszautasítjuk a boldogságnak és haladásnak regéjét“. (Mussolini).

„Az igazi vezetőknek nincs szükségük se kultúrára, se tudományra“. (?) (Göhring porosz miniszterelnök).

TÁVOLI ORSZÁGOK

Palesztina

A legutóbbi palesztinai arab zavargások, a brit kormány Palesztinát felosztó tervei és a Földközi tengeren lejátszódó események a világ érdeklődésének központjába állítják Palesztinát is.

Palesztina területe 66.330 km², ami Jugoszlávia kb. egynegyedének felel meg. A történelmi Palesztina ma két részből áll: a Jordánon inneni nyugati részből, Ciszjordánia és a Jordánon túli Transzjordániából. Az előbbi területe 26.330 km², az utóbbié pedig 40.000 km². Ciszjordánia angol mandatarius terület, ahol ma a zsidó kolonizáció folyik, Transzjordánia pedig angol protektorátus alatt álló arab királyság.

Palesztina területe teljes egészében nem művelhető, mivel csaknem fele sivatár, csapadéknélküli pusztaság és sivatag. Az ország gazdasági életét a részben külterjes és részben belterjes mezőgazdálkodás, a nomád életet élő beduinok állattenyésztése, továbbá a külföldi tőke hatása alatt most kialakuló gyáripar jellemzik. Külterjes gazdálkodás főleg a feudális és félf feudális társadalmi berendezkedésű Transzjordániában, belterjes gazdálkodás pedig Ciszjordániában, a zsidó telepések által elfoglalt telepeken folyik.

Palesztina földrajzi fekvésénél fogva fontos stratégiai pont. Éspedig: 1. déli részén a Suez-csatorna egyik oldali ellenőrzése miatt. A Suez-csatorna békében a legrövidebb kereskedelmi út Indiához és Távolkelethez, ahonnan Anglia nyersanyagát importálja és ahová készárút visz ki. Fokozott jelentőséget nyer a jövő háborúban, amelynek főbb pontjai a Közel- és Távolkeleten lesznek. 2. A most épített haifai kikötő miatt, amely hadi célokat szolgál. 3. A moszuli petróleumvezeték miatt, amelynek a célja az, hogy a tengeri flotta fűtőanyagát a helyszínen kapja. 4. A most épülő Haifa-bagdadi országút és vasút folytán, amely a tengeri flottát a légiflotta állomáshelyével összeköti. Ez a két flotta az angol imperializmus közelkeleti bázisa.

A világháború után az angolok Palesztinában is ugyanolyan taktikai eszközökkel dolgoztak, mint a többi országban. Az országot ketté osztották, de ez nem volt elég. Palesztinában nagyobb biztonságra volt szükség. Épen ekkor jelentkeztek nagyobb zsidó tömegek Palesztina kapujánál, ami épen megfelel az angolok céljainak. Egyrészt az volt az elgondolásuk, hogy az a bevándorlás, amely csak rajtuk keresztül történhet, csak őket támogathatja, másrészt a zsidókban látták azt az eszközt, amelynek a segítségével Palesztinában is megteremthetik a belső ellentéteket. Az a tény tehát, hogy Balfour deklarációjában kijelentette, hogy jónak látja Palesztinában a zsidó település létrejöttét, semmi egyéb nem volt, mint az angol kormány politikai fogása.

A tehnikailag jól felszerelt háború utáni zsidóbevándorlás Palesztinában primitív feudális gazdálkodást talált. Az arab jobbágy faekével, tevével, számmal művelte a földjét. Politikai tekintetben az új bevándorlók az ott lakó népre való tekintet nélkül Palesztinát

a maguk számára akarják meghódítani, gazdaságilag pedig egyenesen katasztrófát jelentettek az arab népi gazdaságra.

A fellach már nem tud annyit az effendinek (húbérúr) beszolgáltatni, hogy annak a termelés és gazdálkodás rentábilis lenne és ezért az kénytelen földjét a cionista tőkének (akár nemzeti akár magántőke az) eladni. Folytatás: egy napon megjelenik az angol katonaság, rendőrség és lehajtja az arab jobbágyokat és nomádokat a földről. Eddig az arabnak meg volt a fejlődési lehetősége, megszerezhetette volna a vasekét, további kulturális és gazdasági fejlődés után valamikor megdönthette volna a feudálizmust, most, hogy földjét elvették, ettől a lehetőségtől végleg elválták.

A cionizmusnak másik oldala az a szerep, amelyet az angol politikában játszik. Láttuk, hogy a világháború után az általános imperialista taktika az egyes országokon belül az ellentétek kifejlesztése és kiélezése. Azt is láthattuk, hogyan teremtette meg az imperializmus ezeket az ellentéteket: egyes országok helyzetében ez magától adott, másutt mesterségesen kellett megteremteni. A cionizmus ezt a szerepet tölti be Palesztinában. Megteremti az ellentéteket, amelyek egyrészt belső lényegét képezik, másrészt az angolok igyekeznek azt erősebben kiépíteni és még jobban kiélezni. Ez történik a bevándorlásnál is: a zsidók tömeges bevándorlást követelnek, az arabok tiltakoznak a zsidóbevándorlás ellen. A zsidóknak az angolok megígérik a bevándorlást, az araboknak azt mondják, hogy nem fognak bevándorlási engedélyt adni. Eredmény: a zsidók kérnek 25.000 certifikátot (bevándorlási engedély), az angolok 8—10.000-et adnak. A zsidóknak Anglia ezt mondja: láthatjátok, hogy az arabok lázonganak, ezért nem adhatok többet, vagy akarjátok, hogy újabb zavargások legyenek? Az araboknak pedig azt mondja: látjátok 25.000-et kértek, 8.000-et adtam, de adnom kellett valamit, nem tehettem egyebet, mert a világ zsidósága és a Népszövetség nyomást gyakoroltak rám. Ez a taktika végigkíséri Palesztina háború utáni történetét. Hasonló viselkedés jellemzi az angolok taktikáját a palesztinai zavargások idején is. Az 1921-es zavargásokat ugyan közvetlenül az afulei földvásárlások okozták, de az angoloknak is nagy szerepük volt ezek felidőzésében, mert az angolok így akarták levezetni a háború utáni forradalmi hangulatot. Az 1929-es zaavargásoknál az angol rendőrség szabatálása egészen nyílt volt. Azt akarták, hogy a zsidók és arabok minél mélyebb sebeket ejtsenek egymáson. Így akarja Anglia az arabokat megtéveszteni, a harcot önmagáról elhárítani és semleges félként megjelenni, aki a helyzet felett pártatlanul ítélkezik. De ez ma már nem sikerül. Az arabok felismerik az imperializmusnak ezt a szándékát és a cionizmusnak mint eszköznek a szerepét. Világosan igazolják ezt az 1933-as jaffai zavargások, amelyek már teljesen az angol imperializmus ellen irányultak. Az ellentétek kifejlesztése azonban tovább folyik, az volt célja annak a provokációs tervnek is, hogy Palesztina parlamentet kapjon (természetesen angol vezetés alatt), mert ezáltal nagyobb területen és

nagyobb nyilvánosság előtt találkozhatnának a zsidó és arab ellentétek.

Ennek az aknamunkának még távolabbi célja is van: az angol imperializmus készülődése az imperialista háborúra. Ez az oka annak, hogy minden arab tiltakozás ellenére évenként 60—70.000 zsidó vándorol be nagyrészt illegálisan Palesztinába, akiknek nagyrésze 18—35 éves korhatár között van, ez kész katonai anyag.

Miután Anglia politikai módszerei nem váltak be a tervbevett parlamentáris önkormányzattal és nem sikerült az arabok és zsidók közötti ellentéteket egy belső háborúig fokozni, megszületett az újabb terv: Palesztina felosztása. Bármennyire is mesterkedik azonban az angol diplomácia, az arab elnyomott fellach politikai látköre egyre jobban tágul és ennek legszebb bizonyítéka az újabb szabadságmozgalmak paraszti jellege. Az arab parasztság széles tömegei vették magukra az angol járom lerázásának történelmi feladatát. És ha egyelőre még kilengéseket és hibákat mutat ez a szabadságmozgalom, széles népi erejénél fogva előbb-utóbb biztos győzelemre vezet.

H. K.

A kültelek

A kültelken némán szoronganak az uccák,
A sárból felszállnak a nehéz ködök;
A kültelken nádasak a házak,
S a korhadtt eresz csurog, csöpög.

Rossz felöltőkbe bújnak az ittlakók,
A legtöbbje már köhög, szipog,
Lila lábbal dideregnek a gyerekek,
Úzi és hazavárja őket a szitok.

A kültelken csúf árkokba gyűlik a szenny
A falakról lemálik a festék.
Csönd van. De lábújjhegyen oson a remény,
Vágyakat gyujtanak az esték.

Roszzagú utak itt összefutnak,
A várossal falú és tanya összeér.
Sok a mérges indulat s az átok, mégis:
Meleg összefogásba símul minden tenyér.

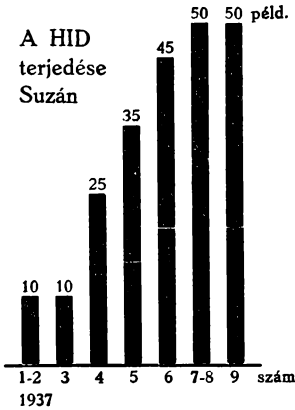
Ha munka után fáradtan megtérnek,
Jószagú forró levesek fölött
Kipirult arcú, fonnyadt emberek
Hisznek jövőt és sok-sok örömet.

Hítük, akarásuk sokkal erősebb,
Mint a pénzt számolók számolása,
A kültelek nem marad a szomorúság fészke,
Mert itt belefáradtak az álmódásba.

Laták István

ÉVI BESZÁMOLÓ A HID TERJESZTÉSÉRŐL

A HID
terjedése
Suzán

Közöljük baranyai terjesztőink levelét, ami nemcsak lapunk terjedését, hanem olvasóink odaadó munkáját is bizonyítja.

Egy évvel ezelőtt ismerkedtünk meg a haladószellemű jugoszláviai magyar ifjúság lapjával, a HID-dal és ma már örömmel állapíthatjuk meg, hogy a baranyai dolgozó ifjúság szép számmal veszi és olvassa a lapot. Suza és Zmajevac iker-falvakban már 50 előfizetőnk van. A HID-at olvassák a haladószellemű munkások, kiskgazdák, iparosok és a falú intelligenciája.

A kezdet nehéz volt nálunk is, de sarkalt bennünket az a tudat, hogy minden kezdeményezés, minden haladás nehéz. Eleinte sok akadállyal kellett megküzdenünk. Egyfelől a HID elvi ellenségei gördítettek akadályokat a terjesztés útjába, másfelől nagyon nehezen ment a dolgozó ifjúság érdeklődésének felkeltése. Ezeket az akadályokat sikerült rövid időn belül leküzdenünk, mert a HID-ban megjelenő időszerű írások hamar megnyerték a Suza-zmajevaci dolgozók tetszését. A mi dolgozóink hamar felismerték a HID-nak azt a törekvését, hogy a dolgozó ifjúság széles rétegeit bevonja egy ifjúsági mozgalomba a békéért, a demokráciáért, a háború szító fasiszta kalandorok ellen. Dolgozóink jelenleg ezt a törekvést azzal segítik, hogy a lapot veszik és terjesztik, hogy anyagi fedezete legyen a további megjelenéshez. A HID-ban megjelent cikkeket egymásközt megvitatják és lassan készülnek a lapban közreműködni.

Egy évi fáradhatatlan munka után sikernek nevezzük ezt az eredményt, mert figyelembe kell venni azt, hogy e két falucska összlakossága alig haladja meg a kétezret és a HID mégis 50 példányban fogy el. Kezdetben az volt a vágyunk, hogy legalább 5—10 példányra szerezzünk előfizetőt az ifjúság körében hogy így alkalma legyen saját lapjával megismerni. Az 1936-os évben a 10-t elértük, de nem tudtuk azt elhagyni. Nem azért, mintha nem lett volna arra talaj, hanem azért, mert hanyag kezekre bíztuk a lap kezelését. 1937 tavaszán átszerveztük a lap terjesztő-bizottságát és a lelkiismeretes munka meg is hozta a kívánt eredményt. Minden újabb számnál szereztünk 5—10 új előfizetőt, míg ma már 50 példánynál tartunk.

Baranyában még sok olyan kis község van, mint Suza és Zmajevac, de az ott élő dolgozók még nem nagyon tudnak a HID létezéséről. Ez a mi hibánk és csakis hanyagságunkon múlik, hogy ezideig a HID-nak még nem szereztünk ott előfizetőket. De odahatunk, hogy a jövő évi beszámolásunk alkalmával ne maradjon ki egyetlen baranyai magyar lakta falucska sem a HID előfizetői névsorából. — Suza, 1937 szeptember 15.

A suza-zmajevaci „HID” terjesztő-bizottság

A spanyol eseményekkel kapcsolatosan mind jobban bonyolódik az európai béke ügye. Az intervenciós hatalmak, a nemzetközi egyezmények dacára, egyre nyitabban lépnek akcióba, figyelembe nem véve a népek békeakarátát, a demokratikus államok igyekezetét, hogy biztonságukat megőrizték. Minden tiltakozás, minden emberi igazságérzet ellenére, a kultúra és civilizáció szegényére, hajószámra küldik gyilkosaikat és gyilkoló eszközeiket egy, épp az imént a középkori sötét hatalmak szolgarendszeréből felszabadult, a fejlődés és béke útjára lépett nép építő munkájának lerombolására. A terjeszkedés imperialista örülete, a gyarmati népek után már a kultúrált népeket hajtja gyarmati sorsra. Mindenütt az új haszon, a nagyobb szákmány elérésének lehetősége után szimatolnak azok az elenyészően kis csoportok, melyek érdekhajhászása előbb-utóbb egy, a világháború borzalmait messze túlhaladó véres kataklizma felélesztéséhez vezet.

A Berlin-Róma-Tokio tengely politikája egyre súlyosabban nehezedik a világ békeszerető népeinek sorsára. A középkori ökológia kelt életre, minden barbárságával, kiméretlenségével, machiavellizmusával együtt. A háború, vagy béke, faszizmus, vagy demokrácia kérdése mind lángolóbban és követelőbben rajzolódik ki a világpolitika horizontján.

A Negrin-kormány munkájának eredményeképp a köztársasági Spanyolország belső nyugalma helyreállott. A keleti fronton megindult offenzíva nem azt jelenti, hogy a fronton álló csapatokban történt döntő javulás, a javulás a front mögötti területen állott be. Katalonia, Spanyolország iparilag és gazdaságilag legfejlettebb része kezdettől fogva az aragoniai front tökéletes tápterülete lehetett volna. És hogy ez nem így történt, annak magyarázata Katalonia belpolitikai helyzetében keresendő. A trockista puccsok leverése után, Katalonia a Negrin-kormány segítségével leküzdötte belső ellenégeit és a kormánycsapatok keleti offenzívája máris szép eredményeket hozott. A felkelők, technikai felszerelésük révén az északi fronton még mindig nagy fölényben vannak, de a főfronton, Madridtól északnyugatra a kormánycsapatok támadása mind több sikert eredményez.

A Földközi tenger a kalózkodás következtében minden olyan hajó számára, amely demokratikus állam zászlaját viseli, veszélyes zónát jelent. Mindenki előtt világos, hogy kinek a keze játszik itt közre. A zavarkeltés és a nyugtalanság felébresztése csak a fasiszta hatalmak műve lehet. Az egységes népi erőkkkel szemben való gyöngeségének tudatában, az általános békeakarát előtt, kénytelen a szolgálalkúség alattomos bosszúálló eszközeihez nyúlni.

A földközítengeri kalózkodás kérdését Nyonban igyekeztek tisztázni. A diplomáciai formák mögé bújva ott érződött az igazság: a kalózkodás csak egy földközítengeri hatalom érdekeit szolgálja. A nyoni konferencia meglepően rövid idő alatt folyt le. Hogy egy ilyen fontos ügyben összeülő konferencia ülésézése mindössze néhány óráig tartott, az főképp annak a ténynek tulajdonítható,

hogy Olaszország és Németország a tanácskozásokon nem vettek részt. A konferencia előestéjén a szovjet-kormány jegyzéket intézett Olaszországhoz, amelyben a keze közt lévő bizonyítékok alapján leszögezte, hogy két szovjethajó elsüllyesztését olasz tengeralattjárók hajtották végre. Ezek után Olaszország nehezen tudott volna régi taktikájához folyamodni és minden konkrét határozatot elodázni. Ezért Németországgal együtt az ülésekről inkább távolmaradt. Bár a nyoni konferencia nem váltotta be teljesen a hozzáfűzött várakozásokat, biztató eredménye mégis a két demokrata nagyhatalom, Franciaország és Anglia határozott, együttes állásfoglalása a fasiszta aknamunkával és a békét fenyegető agresszív magatartással szemben.

Genfben Európa többi égető kérdéseire kerestek gyógymódot. A Népszövetség ülészzakának szenzációja volt Litvinov beszéde, melyben élesen, a diplomáciai szokásoktól eltérően, nyíltan tárta fel a fasizmus valóságát. Rámutatott az európai politika gyászos helyzetére, a béke és biztonság válságára, a spanyol és kínai háború összefüggésére és mindazon jelekre, melyek arra mutatnak, hogy — ha a demokratikus erők idejekorán nem fognak össze — a fasizmus nem áll meg az elkezdett úton, hanem minden eszközt felhasznál arra, hogy megkezdett munkáját új világháborúval koronázza meg, amely aztán végveszélybe döntené az egész emberi civilizációt.

Troncso őrnagy, Irun katonai kormányzójának letartóztatása új világitásba helyezi a nemzetközi fasizmus francia területen lejátszódó üzelmeit, melyek célja Franciaország belső békéjének megbontásával a Népfrent kormány helyzetét és ezáltal a demokrata Franciaország nemzetközi akcióképességét aláásni. Pokolgépes merényletek Párisban, a köztársasági Spanyolországba indított Vöröskereszt-vonatok felrobbantása, hajók elrablása, Müller tábornok eltűnése és egy Délfranciaországba való fegyveres betörés terve a Reichstag-gyűjtogatók munkájára emlékeztet.

Nem kevésbé jellegzetes az olasz matrózok barbár rombolása a tuniszi Emberi Jogok Ligája helyiségeiben. Ez csak a Sanghaji hőstett megismétlése, amikor egy antifasiszta film vetítése közben megrohanták az épületet és mindent összetörve visszamenekültek hajójukra, amely rögtön fel is szedte horgonyát. Ez a két eset talán kissé gondolkodóba ejti majd azokat, akik a demokratikus elemek előretörésétől féltik az emberi kultúrát és civilizációt és annak védőjeül a fasizmust tekintik.

*

Szeptember 7-én nyílt meg Nürnbergben a szemzetiszocialista pártnap, amelyet a horogkeresztes vezérkar „békekongresszussá” nyilvánított. A Führert Wagner Richard „Az istenek bevonulója Walhallába” indulója fogadta. A számos külföldi vendég között a japán mikadó öccse Csicsibu herceg, Nikolas Franco, a felkelő generális testvére foglaltak helyet. Hitler kijelentette: „A versaillesi

szerződés halott... hadseregünk szabadságunk főzálaga... az új Németország valóság és tény... a művészet értékének jelentőségét csak annak felismerése emelheti, hogy az kizárólag egyes fajoknak adatott meg... a német ifjúság ne várjon napfényes, örömteli napokat, hanem készülődjön a közeli viharra."

Németország másik nagy ünnepe Mussolini látogatása volt. A Duce Németországba utazása előtt nyilatkozott a Frankische Tageszeitung római munkatársának látogatása jelentőségéről. Szerinte a találkozó annak a szimbóluma, hogy a két hatalom „erős békét kíván”. „Ezen a találkozón két nép kezét nyújt egymásnak, hátára veszi torniszierét, vállalra puskáját (az erős béke nevében) s menetel a jövő felé, mert a jövő a mienk!”

Németországi körútja alkalmával Mussolini meglátogatta a Krupp-műveket, „hogy — amint az egyik német újság írja — Németország fegyvertárában meghallgassa a Német birodalom acél-szívének dobogását...” „A fegyver a háború számára készül és hozzá kell fűzni, hogy a háború elkerülhetetlen, mert politikai eszköz” — írja a National-Zeitung, Göring szócsöve. A gleichschaltolt német sajtó hasábos tudósításokban számol be a Duce látogatásáról. „Az első tanácskozás megmutatta — írja egy német lap — hogy mindkét ország vezető államférfiúját az az akarat vezérli, hogy a békét és Európa nyugalma a bolsevizmus részéről fenyegető minden zavaros kísérlet ellen megvédjék”. Érdekes megfigyelni, hogyan kerül ellentmondásba a sajtó, mikor hol a fegyvereket, hol a békét dicsőíti.

Mussolini látogatásának igazi célja az utóbbi időben nem egy balsikert elkönnyvelő Berlin-Róma tengely erejének demonstrálása. Megbeszélésre került az osztrák kérdés, valamint a további spanyol intervenció. Különös figyelmet szenteltek annak a kérdésnek, hogyan lehetne Angliát a békeakarat hangoztatásával megnyerni a Berlin-Róma tengely terveinek, leszakítani a demokrata blokkról s az így meggyöngyült Franciaországot kényszeríteni a Szovjetunióval kötött katonai szerződésének felmondására, hogy az újjáélesztett négyhatalmi paktummal megvessék az alapját egy, a Szovjet elleni keresztes hadjáratnak.

*

Nagy jelentősége van a kisantant sinajai konferenciájának. A kisantant az a terület, mely Európa fasiszta és demokrata erőinek metszéspontjában áll. A konferencia határozata hangoztatja a népszövetségi gondolat iránti hűséget és a kisantant-államok békeakarását. A Magyarországgal való viszony rendezése szintén szóba került. Az idevágó határozat — hogy Magyarországgal szemben a kisantant egységesen lép fel — a kollektív biztonság eszméjének győzelmét jelenti a fasiszta-államok által kultivált kétoldali szerződések rendszere felett.

A Népszövetség ülészaka alatt meg is indultak a közvetlen tárgyalások Magyarország és a kisantant között. A két tárgyaló fél viszonyának rendezése a Dunamedencében élő népekre sors-

döntő lehet. Bármilyen ideológiai köntöst is öltön magára a hivatalos magyar külpolitika, mint egyetlen kis nemzetnek, a magyarságnak sem lehet érdeke, hogy Magyarország azt a hatalmi frontot erősítse, annak a világpolitikai tengelynek egyik csapágya legyen, amely végveszélybe dönti több évszázad emberi eredményeit és igazi szándékairól Spanyolország megtámadásával, a földközítengeri kalózkodással, Nanking, Kanton, Sanghai polgári lakosságának kiirtásával nyújt szemléltető példát s végeredményben — magának a megmaradt Magyarországnak függetlenségét is veszélyezteti. A hivatalos magyar külpolitika mindeddig nem a legcélravezetőbb útát választotta magának. Budapest Berlin felé is csak akkor orientálódott, mikor ez a faszmus győzelme és az ezzel kapcsolatos külpolitikai változások, a fegyverkezési örület s a nemzetközi szabályok felrugása miatt minden igényét elvesztette arra, hogy a párizs környéki békeszerződések ellen küzdhessen. Hasonló a helyzet Olaszországgal is, melynek barátsága csak annyit eredményezett, hogy Magyarország egyre jobban elvesztette cselekvési szabadságát s már-már a vetélkedés ide-oda dobott tárgya lett a két fasiszta hatalom között. A hivatalos magyar külpolitika gyakran nehéz helyzetbe hozta az utódállambeli magyar kisebbségek demokratikus rétegeit, melyek így kénytelenek a béke egyetemes érdekeit s a magyar népi érdekeket az anyaország hivatalos politikája ellen s a kisantant demokratikus koncepcióit a reakciós erők ellen védeni. Már a pusztá tény is, hogy Magyarország és a kisantant államok között tárgyalásra került a sor, örvendetes és komoly reményekre feljogosító esemény. Egyes körökben az az eléggé indokolt vád hangzott el, hogy Magyarország olasz nyomásra ereszkedett a mostani tárgyalásokba s Budapest hajlandósága Csehszlovákia és Románia felé olasz manőver akar lenni — ez esetben a III. Birodalom közép európai terpeszkedése ellen. Mindenek előtt szükséges tehát, hogy a magyar kormány ne a Duce ügynökének alacsony szerepében tündököljön ezeken a tárgyalásokon, Olaszország befolyása a Dunamedencében éppen olyan kevéssé kívánatos, mint a Harmadik Birodalomé.

A tárgyalások ebben a pillanatban még nem fejeződtek be, de ha Budapest nem a Róma-Berlini tengellyel párhuzamosan, Olaszország hátának biztosítására a III. Birodalom ellen fenntartott római blokk nevében, hanem — éppen a magyar érdekek képviselésében lép fel, bizonyos, hogy a két fő probléma, a fegyverkezési egyenjogúság s a kisebbségek ügyének elintézésében nem mutatkoznak majd nagyobb nehézségek.

*

Magyarországon az utóbbi időben a nyilaskeresztesek és a haladózsellemű ifjúság között több összeütközés volt. A nyilaskeresztes mozgalom már olyan méreteket öltött — hála a magyar kormány fasiszta-barát politikájának — hogy nemcsak a közrendet veszélyezteti, de a politikai élet főbb irányvonalaiába is beszólást

nyert. Most a különféle fasiszta fiókszervezetek, a kaszás, nyilas, horgos és egyéb keresztetek azon fáradoznak, hogy erejüket egyesítsék, hogy közös lendülettel hódítsák meg a magyar államgépezetet és együttes erővel lépjenek fel a magyarországi demokratikus pártokkal, szervezetekkel szemben. A szélsőjobboldali pártok több megbeszélést folytattak, melyek során kész haditervet dolgoztak ki a magyar hatalom meghódítására. A Magyarországon most készülõ választásokat sem hagyták figyelmen kívül. A szélsőjobboldal minden kerületben jelöl képviselõt. A megfelelõ anyagi eszközök természetesen rendelkezésre állnak. Hír szerint a különbözõ jobboldali frakciók közötti egység e hó 12-én már létre is jött a nürnbergi utasítások alapján. Nem kétséges, hogy ezek a magyar SS-szervezetek korlátlan anyagi forrással rendelkeznek és hogy a nyomorúságos intelligencia és az éhbérekért dolgozó munkások között is meg van a talajuk. A kormány pedig komoly lépést nem tesz az országot fenyegetõ veszély elhárítására. A magyar nép egységes megmozdulására van szükség, mert csak az egységes dolgozó nemzet akadályozhatja meg a külföldi pénzen szított szélsőséges náci mozgalom magyarelles és antidemokratikus aknamunkáját.

*

A japán katonai klikk igen erõs akadályt hárított el háborús politikájának útjából azzal, hogy a nagytõke pártjai a szükséges hadihiteleket megszavazták. Ennek a belsõ akadálnak legyõzésére nagy szükség volt, mivel elég gondot okoznak a háborús operációk sikertelenségei, amelyekre a japán nagyvezérkar nem számított. A kínai nép ellenállása arra kényszeríti Japánt, hogy napról napra új csapatteket vessen partra úgy Sanghajban, mint az északi vidékeken. A véres sanghaji támadások kudarcral végzõdtek. A Sanghajt védõ kínai csapatoknak sikerült megszervezniök a város védelmét, állásokat építve ki, amelyekben könnyen ellenállhatnak a japán hadihajók és bombavetõ repülõgépek irtóhadjáratainak. Az északi hadszíntéren némi javulás állott be. A nyolcadik hadosztály, a belsõkínai szovjethadsereg is — miután a központi kormánnyal végleges megegyezésre került a sor — akcióba lépett. A kínai szovjetkõztársasággal kötött megegyezése révén a központi kormány hatalmas szövetségesre talált. A 120 millióslakosságú parasztkõztársaság kipróbált csapatai a felszabadulásért küzdõ kínai néphadsereg magvát képezik. Az így megerõsödött kínai ellenállás Japánt újabb erõszakos lépésekre birta. Egymást érik a kiméletlen repülõtámadások. Sanghaj, Nanking, Kanton, Hankau védtelen polgári lakosságának ezreit ölik halomra. A nyílt városok bombázása világszerte hatalmas felháborodást keltett. A központi kormány kérvényt adott át az Amerikai Egyesült Államoknak, hogy tiltakozzék a kilenchtalmi egyezmény értelmében Kína megtámadása ellen. A Népszövetség és az amerikai közvélemény elítéli Japán barbár hadviselési módját. A Newyork Times.

írja: „Minden egyes bomba a nyugati hatalmak és Japán baráti kapcsolatait szaggatja szét” . . . . „Japán nem sorolható többé a civilizált államok közé.” Ezekben a harcokban ugyanaz a barbárság nyilatkozik meg, mint a spanyol polgárháborúban. A fasiszta erők tekintetnélküli munkája ez. Védtelen asszonyok, gyermekek kórházak, iskolák, műemlékek pusztulnak el ebben az ádáz harcban. A néphadsereg azonban mindenütt keményen megállja helyét. A világszerte egyre szorosabbá tömörülő népi demokratikus erők együtterzése legjobb biztosító a fasizmus, a háborús gyűlölet megszüntetésének és a béke végleges győzelmének.

Szántó Árpád

FIGYELŐ

Masaryk G. Tamás

1850—1937

Masaryk G. Tamásnak, a nagy pacifistának és a kisebbségi eszme igaz forradalmárának kijáró mély hódolaton túl emlékezünk meg néhány szóval változatos, de igaz eszméért vívott küzdelmeinek legfontosabb momentumairól.

Szolgánépek gyermeke volt. Szülei lakatostanoncnak adták. A kiváló természeti adományokkal rendelkező ifjú azonban semmi szépet sem talál a napi 12—14 órás robotban. Szorgalmasan tanul és nagy nélkülözések árán elvergődik a prágai egyetemig, ahol miután levizsgázott, csakhamar tanárrá nevezik ki. Nyilvános fellépése a múlt század nyolcvanas éveire tehető, amikor a cseh akadémiai ifjúság élén, az „Atheneum” című folyóiratban megkezdte a cseh történelem és irodalom átértékelését és síkra száll az önálló cseh egyetem felállításáért. Ugyanakkor a pozitívista filozófia eszmetanát mélyíti s megalapozza egész életét átható történelmi jelentőségű felfogását, mely szerint *a nemzeti erőfeszítések célja csak egy humanista program megvalósítása lehet.* Ez a felfogás irányítja összes politikai akcióit s bár kezdetben ellensége minden radikálisizmusnak, tizennyében már kiforrott forradalmár, akit az osztrák rendőrség emigrációba kerget.

Külföldön elsősorban Habsburg-ellenes propagandát szervez, de ennél sokkal fontosabb a tudományos munkálkodása, melyben a tudós precizitásával bizonyítja az abszolutista monarchiák tarthatatlanságát és az európai kis nemzetek felszabadulásának történelmi szükségszerűségét. Ezek az alapelvek szolgáltatták a békekonferenciákon, a Népszövetség megalapításánál és a középeurópai kérdés megoldásánál felhasznált szempontjait. 1916 februárjában Párizsban, az ottani cseh forradalmi emigráció élén megalakítja a Csehszlovák Nemzeti Tanácsot, az életre hívandó Csehszlovák Köztársaság magvát. Diplomáciai és politikai akcióit mind a Habsburg-monarchia megbuktatására és az európai kis nemzetek teljes felszabadítására irányítja. Tizenhétben, az orosz forradalom káoszá-

ban, a cseh foglyokból hadsereget verbuvál, miáltal a cseh önállóság második előfeltételét teremti meg. Mire az összeomló monarchia 1918 végén ellenségeitől békéért esedez, Masaryk is elkészül bel- és külföldi akcióival s 1918 október 28-án életre hívja a mai Csehszlovák köztársaságot. A népben gyökerező államhatalom élén állva, óriási energiával munkálkodik az új haza felvirágzásán; miközben bölcs államférfihez méltó gondossággal örködik az összes polgárok teljes politikai és kulturális jogai felett. Így lesz a Csehszlovák Köztársaság Európában azon ritka államok egyike, ahol polgári szabadság és jogegyenlőség nem csak papíron, hanem magában az életben és gyakorlatban is megvalósul. Az állam kereteibe tartozó összes nemzetek Masarykban mindig igaz és megértő barátot leltek, amit mi sem bizonyít jobban mint az, hogy Masaryk milliós személyi adományával lehetővé tette a csehszlovákiai magyar kultúra legfőbb intézményének, a Csehszlovákiai Magyar Irodalmi Tudományos és Művészeti Akadémiának meg- alapítását.

Páratlan életereje és munkakedve, kiváló szellemi és erkölcsi képességei hazájának legmagasabb tisztségére emelték, melytől csak agg kora és a halál futárjaként jelentkező betegség miatt váli meg. Hátralévő rövid éveit otthona magányában és népének szerető aggodalmában töltötte el. Halálhíre, bár várható volt, mélyen megrendített mindenkit, kinek eszméje a sötétség, az erőszak és a babona elleni kíméletlen harc. Mint minden nagy embert, Masarykot is túléli életműve, életpályája pedig példaként lebeghet mindenki előtt, aki népének sorsát igazán a szívéen viseli. (—)

Komolyabb magyar kultúréletet!

A vojvodinai magyar kultúréletben az olvasókörokre és köz- művelődési egyesületekre igen fontos szerep vár. Ezek az egyesü- letek volnának hivatva az itteni magyarság kultúréletét megfelelő magaslatra emelni. Sajnos ezen feladatuknak ma semmiesetre sem tudnak megfelelni, mert komolyabb kultúrmunkát a közművelődési egyesületek 10%-a sem fejt ki. Kevés energiájukat teljesen leköti a szintelen és többé-kevésbé értéktelen műkedvelő-színielőadások és kultúr-vacsorák rendezése. A programnküli társadalmi, illetve társasági élet túlteng a komoly kultúrmunkával szemben. Ezeket az állapotokat igyekszik megszüntetni az új magyar kisebbségi generáció amely az öntudatos haladószellemű főiskolások vezetésé- vel szervezkedik nagyobb városaink kultúrköreibek ifjúsági alosztá- lyaiban. Így alakult ma ki az a helyzet, hogy az ifjúsági alosztályok határozzák meg azt az irányt, amelyen kultúréletünk mint Magyar- országon is előrelendülhet a haladó, progresszív kultúra felé. Ez a haladószellemű kultúra termékenyítőleg hathat munkás és paraszt kultúránk fejlődésére is és egy magasabb alapon biztosíthatná népünk kulturális kifejlődését.

Legnagyobb vajdasági magyar kultúregyletünk a szuboticei

Magyar Olvasókör, amelynek ifjúsági alosztálya az összes ilyen egyesületek közt a legerősebb és ezért különös fontosságot nyernek az Olvasókörben október 10-én lezajló választások amelyeken, három esztendőre választják meg a vezetőséget és a választmányt. Az előjelek szerint ezen a választáson az ifjúság a komolyabb idősebb kultúrmunkásokkal összefogva fog fellépni a szélsőséges elemek ellen, akik felhasználva az indifferensek egy részének tájékozatlanságát a magyar szellemtől idegen kultúrfasizmust igyekeznek meghonosítani az Olvasókörben. Az ifjúság programja a kultúrszabadság, népünk kulturális nivójának emelése előadások sorozatos megrendezésével a komoly színészetet potló műkedvelés felrészítése korszerű színdarabok előadásával, különböző tanfolyamok szervezése. Az élénk iramú agitáció arra enged következtetni, hogy az Olvasókör tagjai nem engedik magukat félrevezettetni a testvérharcot szító gyűlölködők szólamiától és tömegesen fogják adni szavazataikat a kulturális haladást biztósító egyesült-listára, ami a jelen pillanatban igen fontos fejlődési foka vajdasági magyar kultúránk megvédésére irányuló harcunknak.

T. L. J.

A Szenteleky Irodalmi és Művészeti Társaság megalakult. Néhány évvel ezelőtt egy ízben már tömörültek a jugoszláviai magyar írók és az első Szenteleky-társaság a bánáti Magyar Közművelődési Egyesület égisze alatt rövid ideig működött is, az anyaegyesület működésének megszüntetésével egyidejűleg azonban az irodalmi társaság tevékenysége is megszakadt.

Sok eredménytelen kísérlet után 1937 szeptember 12-én Noviszádon megalakult az írók, újságírók, képzőművészek, iparművészek, szobrászok, zenészek és színészek egyesülete, a „Szenteleky Irodalmi és Művészeti Társaság”, amely céljaul tűzte ki az említett művészeti ágazatokban dolgozó magyar kultúrmunkások tevékenységének elősegítését erkölcsi és anyagi téren az egész kisebbségi magyarság szolgálatában, néhai Szenteleky Kornél humanista elgondolásai szerint.

Az alakuló gyűlést indokolt okokból Noviszádra hívták össze s meghívtak arra hatvan személyt az írók, újságírók, művészek és kultúrmunkások közül. A meghívottak közül negyvenketten meg-

jelentek, nyolcan bejelentették csatlakozásukat, de elfoglaltságuk miatt nem vehettek részt a gyűlésen, amelyet a hatósági kiküldött jelenlétében délután a Polgári Magyar Kaszinó helyiségében tartottak meg.

Az új társaság minden tekintetben független kíván maradni s a kulturális-művészeti célokon kívül nem kíván más érdekeket szolgálni. Tagjai írók, újságírók s a többi művészetekben komolyan és hittel dolgozó, érdemes személyek lesznek, akik — tekintettel kultúréletünk ziláltságára és sajnálatos szervezetlenségére — arra törekszenek, hogy ezen a területen rendet teremtsenek, céltudatos munkát fejtsenek ki, tanáccsal szolgáljanak közművelődési kérdésekben, ellenőrzést és kritikát gyakoroljanak, hogy a jugoszláviai magyarság közművelődési életéből eltűnjenek a művészietlen, rossz és a kulturális haladást nem szolgáló, káros és semmiképen sem kívánatos jelenségek. A társaság gondoskodni kíván arra érdemes írók munkáinak kiadásáról, terjesztéséről, képzőművészeti kiállítások, komoly kultúrelőadások, érdekes és a célnak megfelelő szín-

házi előadások, felolvasások rendezéséről, irodalmi értékű könyvtár szervezéséről. Küzd az analfabetizmus, a tudatlanság ellen és világosságot akar vinni a magyar tömegekben, amelyeknek közművelődési vezetése és szellemi ellátása nagyon sok kívánivalót mutat.

A társaság alosztályokra oszlik és az egyes művészeti ágazatoknak megfelelően arra hivatott és képzett vezetőket kíván állítani.

A részletes alapszabálytervezetet dr. Salamon Frigyes olvasta fel. Megállapították ezután a rendes, pártoló és alapító tagok tagdíját. A rendes tagsági díj havi 5.— dinár, pártoló tag havi 10.—, alapító egyszer s mindenkorra 5.000.—, vagy évi 1000.— dinár. Hogy ki lehet a társaság rendes tagja, azt az alapszabályok pontosan körülírják. A tagfelvétellel a választmány dönt s ugyancsak ez dolgozza ki a társaság ügyrendi, működési szabályzatait és programját. Az alakuló gyűlés azt a reményét fejezte ki, hogy az új, független társaság szabad fóruma lesz minden irodalmi és művészeti törekvésnek a kisebbségi magyarság kulturális megőrzése, fenntartása és fejlesztése, a délszláv-magyar kulturális összefogás és együttműködés létrehozása érdekében.

Az ideiglenes vezetőség nagy hátránya, hogy az alakuló gyűlésen tekintélyes számban megjelent fiatal és haladó szellemű erőket a régi szokáshoz híven nem vonták be a társaság vezetőségébe, mely ezáltal nem nyújt kellő reményt, hatékony és a kisebbségek számára egyedül lehetséges haladószerű munkára. Az ifjúságot még mindig az egyes alosztályokba, vagy szakosztályokba igyekeznek leszorítani ahelyett, hogy megfelelő teret biztosítanának számára a társaság legfőbb munkásságában. Reméljük, hogy az alapszabályok jóváhagyása után megválasztandó rendes vezetőség kiküszöböli ezt a jelentős mulasztást.

Egy petrovozelói levél. Hogy milyen felfedezés és öröm olvasóinknak a falukutatás mozgalma, bizonyítja ez a kis levél:

„Ezennel tudatjuk, hogy mi is vállaltuk a falukutatásban, hogy részt veszünk. De jó is ránk, hisz ilyenkor tűnik ki, hogy még hol állunk a munkával. Nem kell Braziliába menni és ott kutatni, még saját falunk sincs kikutatva. Tehetetlennek bizonyultunk, nagyon kevés adatnak állunk még birtokában. Amerre fordulunk, elképesztő dolgokra bukkantunk... Az eredmény kevés, de nincs más kiút, nem mondhatunk le, ha elestünk, felkelünk, ha valamit nem tudunk, megtanuljuk. Ezt a kis eredményt elküldjük, később majd többet sikerül megtudnunk.”

Petrovozelói terjesztő-bizottság

— **A csehszlovákiai Magyar Fialatok Szövetsége** kiadásában október elején megjelenik a „Ludas Matyi” című négyfelvonásos népies dráma, amelyet Fazekas Mihály költői elbeszéléséből színdarabra Bodnár István haladó író dolgozott fel. A különö, nevelőhatású és mulatságos jelenetekkel tarkított színdarab igen alkalmas kultúregyesületek és műkedvelőszínpadok részére.

A vojvodinai munkásság összetétele 1936-ban. *

1. Az összes alkalmazott munkások száma (földmunkások nélkül):

<i>Vojvodinában</i>	<i>Jugoszláviában</i>
105.000	756.000

2. A munkásság összetétele területi csoportok szerint 0/0-ban:

	<i>Vojvodina</i>	<i>Jugoszlávia</i>
a) Ipar, gyáripar, bányászat kohászat, közlekedés	65.1	70.7
b) Kereskedelem, bankok, szabad foglalkozások, egyéb hivatalok	17.8	15.8
c) Háztartás, vendéglők, egészségügy	17.1	13.5

3. A munkásság összetétele iparágak szerint:

Iparág	Munkások száma	0/0		Egész Jugoszláviából Vajvodínára eső %
a) 1. közlekedés .	11.944	11.0	11.8	
2. textil . .	10.218	9.6	19.1	
3. élelmezés .	10.135	9.5	26.9	
4. fa . .	7.143	6.7	40.0	
5. szabó . .	6.162	5.6	20.0	
6. vas- és fém	5.381	5.1	10.1	
7. kő. . .	5.242	5.0	21.5	
8. építészet	4.489	4.3	9.4	
9. bőr .	3.277	3.0	16.0	
10. erdő .	1.181	1.1	2.6	
11. nyomda . .	1.089	1.0	12.4	
12. villamosság, vívvezeték .	924	0.9	12.2	
13. kémia	736	0.7	7.2	
14. dohány	441	0.4	4.2	
15. papír .	193	0.2	4.2	
16. egyéb .	1,067	1.0	24.9	
összesen	67.030	65.1	12.6	
b) 1. keresked. .	9.640	9.0	16.5	
2. városi és közs. hivat.	6.158	5.7	20.5	
3. bankok, szá- bad foglalk.	3.472	3.1	12.6	
összesen	19.270	17.8	16.0	
c) 1. háztartás ¹ .	12.500	11.6	20.3	
2. egészségügy	3.843	3.4	23.3	
3. szálloda, ven- dégő .	2.357	2.1	10.3	
összesen .	18.700	17.1	18.3	
Összmunkásság		100.0	13.8	

* A Központi Munkabiztosító, a Humanitarni fond és a Bratinska blagajna kimutatásai alapján.

SZEMLE, SZEMELVÉNYEK

Ignazio Silone: Bor és kenyér.

(Eugen Prager, Bratislava.) Silone, az újságíró, a „Fontamara” és a „Fasizmus” ismert írója legújabb könyvében határozottan jobb irodalmárnak mutatkozik, mint politikusnak s ezért magávalragadó művészi szép könyvét bizonyos kritikával kell olvasnunk. Regényében, amelyben egy illegális intellektuel lelki profilját rajzolja, valójában saját belső harcainak képét adja, amelyekben a kispolgári környezetben szerzett intellektuális és érzelmi elemek összeütköznek a proletár világnézettel. De tipikus és jelentős ez a könyv, mert a főhős esete ezer és ezer intellektuelben ismétlődik ma meg.

Amint már a „Fontamara” is mutatta, Silone nem az ipari munkásság, hanem a parasztság írója, még pedig ebben az esetben az ipari központoktól távolélő, tökéletesen kiszolgáltatott, tapasztalatlan parasztságé. Ipari proletariátus alig mutatkozik a könyvben és akkor sem a gyármunkásság, hanem egyesek (szabónő, gesztenyeárús, kőműves, kalauz) a megismerésítői, akik mögött nem látszik a tömeg. Az egyedüli kollektív a falu, a babonás, nyomorék, elesett cafonek (földmunkások). A kor az abesszin háború kitörésének ideje, a megfélemlítéssel, hatalmas propagandával létrehozott tömegpszichózis, minden becsületes szándék, akarat és ellenállás lapulásának ideje.

Az emigrációból titokban hazajött és otthon dolgozni akaró Spina tökéletesen tehetetlennek érzi magát az erőszakkal, a mindent befónó pártgépezettel szemben. Beletörődni a télettségbe nem tud és mivel semmi háttvédet, semmi tömeget nem talál, a kérdés teljesen az egyéni becsület és lelkiismeret területére toódik el. Két kötetben át kétségbeesetten ébresztgeti az emberekben az ellenállást, keres kapcsolatot, de ha egyéni felelősségérzete nem is törik meg, lelki problémája meglehetősen ködösen és ha-

**Szerezettek
új előfizetőket
a »HID«-nak!**

tározatlanul oldódik meg, jómaga gyökértelen és sorsa is bizonytalan marad. Alapos diagnózis és művészi lélekfestés mellett hiányzik Silone könyvéből a perspektíva, a jövő kérdése.

A regény tökéletes művészettel megrajzolt két mellékalakjának, Don Benedetto-nak és Cristina Colamartini-nek lelki fejlődése is hasonló vonásokat mutat, de ezeknek ábrázolása talán meggyőzőbb a főhősénél. Don Benedetto, a pap és tanár nem képes magát a Vatikán opportunistá politikájának és gyáva kompromisszumainak alávetni. Ő az Antikrisztust nem a forradalomban, hanem a fasizmusban látja, rejtegeti és támogatja az illegális Spinát és ha mérgezett ostyával és borral el nem teszik láb alól, hát aktív előmozdítójává válhat egy antifasiszta mozgalomnak.

A regény legpozitívabb és leghatározottabb oldala azonban kétségkívül a klerikalizmusnak, mint a fasizmus szövetségesének leálcázása. Nagyszerűen mutatja be a magas klérus álláspontját az abesszin háború kitérőesekor és az alacsonyabb papság tehetetlen alázatosságát. Nagyon sikerült még leírása annak a tipikus mozgalomnak, amelyben a fasiszta ifjúság a „második forradalmat” emlegeti és várja és érdekes az elterjedt legenda, hogy az igazi Mussolinót a Banca Commerciale (az olasz fináncióke leghatalmasabb képviselője) pincéjében tartják fogva.

A pozitív perspektíva határozott hiánya mellett is tagadhatatlanul nagy élményt jelent ez a könyv az olvasónak.

(K. M.)

Nikoláj Bogdanov: Az első leány. (Prager könyvkiadó, Bratislava.) A régi világ tűnő romjai és egy épülő világ új falai között hirtelen átvedlő emberek közé vezet el ez a könyv. Friss lehelletet hoz magával, mert ifjúságról szól, de sok belső zavart, tanácstalanságot is, mert még ott leskelődik a múlt, ami belénk nőtt s amin nem lehet egy-

szerre átgázolni. — A történet egyszerű, rövid: Az első leány nevelődése az ifjúság munkások sejtjében. Egy határozott, öntudatos kis lény, aki mindenütt megállja a helyét, csak ott nem, ahol még tapasztalat, segítség, tanács nincs: a szereimben. Egy új típusú, felemás lelkű leányban a szabadságból szabadosság lesz. Következetes akar lenni és szexuális és érzelmi életét is bizonyos új princípiumok szerint beállítani. Erre azonban rácafol az élet, a buta élet betegségét és csömört hoz.

A forradalom első éveit, első éveit egy szabadabb emberi életnek, szabadabb szerelemnek — első éveit egy leánynak. Olyan probléma ez, amit — előre látjuk — nem fog megoldani egy kislány. Kitaposott út még nincs, egy hosszú nevelés útjának végén lesz csak megoldás. Két világ között mindent ugyan kezdő, ezer tévedésben erősödő ifjúság könyve ez. Valamikor talán úgy fogják olvasni az első leány úttörő életét, szomorú tapasztalatait, mint ahogy mi olvassuk Odysseus hánykolódását. Csakhogy ebből a hánykolódásból nincs édes hazatérés, nincs megérkezés, mert nincs kitaposott út és az ismeretlenben elvesz az egyén útja. Így kallódik el a könyv meséjében egy fiatal élet. „A magasztostól a nevelésig csak egy lépés. Lelekesülten a gondolattól, hogy szétromboljuk a régi életformákat, ezzel az egy lépéssel túlléptük a határt, mocsárba jutottunk”.

Nem vén moralistáknak és nem kis perverzításokat keresőknek való ez a könyv. De komoly, lelkesülten újat, jobbat akaró ifjúságnak. Naiv komolyság, csupa egyszerű jóakaró az a légkör, amiben az ifjúság mozog, de a naiv szándék és túlbuzgóság mögött acélosodik a felelősség, a kötelességtudás. Ahogy jegyzőkönyveiket, naplójukat vezetik, ahogy küzdenek és ahogy szeretnek, mind csak átmeneti képe egy fejlődő, igazodó életnek. Lehet, hogy mindig ott érezzük a

magasztos és a nevetséges határán mozgó naivságot, de a végén mégis valami friss lehellete marad meg egy komolyan jobbat akaró, küzdő ifjúság életének.

(E. Zs.)

Radnik, IX. 14. Megegyezés. A napi sajtó az Egyesült Ellenzék szerbiai részének és a Paraszt-Demokrata koalíciónak megegyezéséről ír. A megegyezés pontjai egyelőre ismeretlenek, csak a bevavatott körök tudják miről van szó, míg a dolgozó tömegek találgatásra kényszerülnek. A május ötödiki választások előtt a közvélemény tudta, hogy a Paraszt-Demokrata koalíció a szerbiai ellenzéki pártokkal választási egyezményt kötött. Az eredmény nem maradt el, de az idők folyamán haladást nem észlelhettünk. Az Egyesült Ellenzék a horvát kérdésben nem foglalt el egységes álláspontot, nem ismerte el teljesen a demokrácia elveit és azon társadalmi mozzanatokot, amelyek szükségszerűen egy erős demokrata blokkot követeltek a munkásosztály részvételével.

Nem tudhatjuk, hogy ez a megegyezés a horvát kérdésre, az ország közéletének demokratizálására milyen megoldást alánl. Épen ezért nem tudhatjuk, hogy a jövőben milyen irányt vesz a pártokon belül már folyamatban levő differenciálódás. Egy azonban biztos: a megegyezés a kialakulófélben levő két tábor, a demokrata és antidemokrata táborok kikristályosodását nagy mértékben meggyorsítja. A közeli napok megmutatják, hogy a pártvezérek, egyenként vagy összesen, melyik irányhoz csatlakoznak.

Ezek a kérdések a munkásság számára is életbevágóan fontosak. A munkásság a demokráciát képviselő erők összpontosítását követeli az antidemokratikus elemek ellen a békéért, a fasiszmus és a háború ellen folytatott harc alapján, ami egyedüli biztosíték arra, hogy a legszélesebb néptömegek érdekeinek megvédése elé ne gördüljenek akadályok. A

munkásosztály minden olyan egyezményt amely teljes erővel küzd a demokrata elvekért, örömmel üdvözöl.

MASARYK

a demokráciáról

„Nem minden jelentőség nélkül való, hogy a haladás és fejlődés eszméjét a demokratizmus követelményeivel egyidejűleg hirdették és fogadták el általánosan; az összefüggés belső és lényeges... a demokratizmus, haladószellemű és újjáteremtő”.

„A demokratizmus nem csupán politikai egyenlőséget ismer, mint például az általános szavazati jog, hanem gazdasági-szociális, erkölcsi, vallási és általában szellemi egyenlőséget is”.

a békéről

„A militarizmus más valami, mint a hadsereg, amely az állam védelméhez mindenütt szükséges. Militarizmus alatt azt a különleges rendszert kell érteni — amelyet Poroszország sulykolt ki s amit Ausztria átvett — amely rendszerben a porosz katona, jobban mondva a porosz tiszt úgyszólván világegyetemi érték mérő fogalom, a szociális funkciók érték mérője lett, amelyben az egész állami és társadalmi berendezkedés a tisztekhez alkalmazkodik s ahol az állami költségvetésben a hadsereg aránytalanul többet adnak ki, mint a többi tételre”.

a nemzetiségi kérdéstről

„Az erőszakos elnyomás, elnemzetlenítés és áthasonítás minden kevert ál-lamban az öröknek rettenetes elpazarlása és az erkölcsi színvonalnak leszállítása; az uralkodó, elnyomó nemzetek maguknak is ártanak, ha erőszakot engednek meg és azáltal is, hogy az elnyomott nemzetnek legjobb jellemeit sohasem fogadják be”.

„Saját nemzetem szeretetéből nem következik, hogy más nemzeteket ne szeressek”.

Kiadóhivatalunkból

Felkérjük terjesztőinket, hogy a küldött lappéldányokkal a legközelebbi számig pontosan számoljanak el. A késedelmes elszámolások miatt a lap anyagi nehézségekkel küzd.

Kiadóhivatalunk a HID 1936-os évfolyamának márciusi, májusi, júniusi és októberi számaikat teljes áron vásárolja vissza.

Ujítsa meg előfizetését!

A HID postatakarékpénztári csekkszámolója:
58297

A HID előfizetési díja:

Jugoszláviában: Egy évre 30'—, félévre 16'—, negyedévre 9'— dinár.
Egyes szám ára 3'— dinár.

Magyarországon: egy évre 4'—, félévre 2'—, negyedévre 1'— pengő.
Egyes szám ára: 40 fillér.

Franciaországban: egy évre 20'— fr., félévre 10'— fr.,
negyedévre 6'— fr. Egyes szám ára 2'— fr.

A „HID” a magyar fiatalok lapja!

Olvassa és terjessze a „HID”-at!

Kéziratokat csak a portó előzetes beküldése mellett küldünk vissza. Csak teljes névvel és címmel ellátott kéziratokat veszünk figyelembe. Lapunkban megjelent minden egyes cikkért írója felelős. — Levelek és kéziratok Adm. i Red. HID Subotica, pošt. fah 88. címre küldendők.

„HID” literarni časopis, izlazi deset puta godišnje. — Odgovorni urednik i izdavač:
MAYER OTTMÁR — Redakcija i administracija: SUBOTICA, Petrogradska ul. 35